Luonto- ja ympäristötutkimus Envibio Oy LAUSUNTO

18.7.2021

Sipoon kunta
Iso Kylätie 18
04130 Sipoo

TM6 TALMANKAAREN ASEMAKAAVA-ALUEEN MAHDOLLISTEN LUONTOARVOJEN KATSELMUS

Johdanto

Sipoon kunta tilasi Luonto- ja ympäristötutkimus Envibio Oy:ltä katselmuksen Talmankaaren asemakaava-alueen (TM6) mahdollisista luontoarvoista. Katselmuksen tarkoituksena oli paikantaa luontoarvoiltaan potentiaalisesti merkittävät alueet. Työhön sisältyi luonnonsuojelullisesti arvokkaiden luontotyyppien kartoitus. Näitä ovat:

- luonnonsuojelulain suojellut luontotyypit
- metsälain erityisen tärkeät elinympäristöt
- vesilain suojelemat pienvedet
- uhanalaiset luontotyypit
- valtakunnalliset Metso -valintakriteerit täyttävät kohteet
- muut luontoarvoiltaan merkittävät luontotyypit

Arvokkaiden luontotyyppien kartoituksen lisäksi etsin uhanalaisten, silmälläpidettävien, EU:n luontodirektiivin IV -liitteeseen sisältyvien sekä muiden luonnonsuojelullisesti merkittävien lajien esiintymiä. Tähän sisältyi mm. liito-oravakartoitus. Pesimälinnustoa en varsinaisesti tutkinut, mutta kirjasin muistiin maastokäynnin aikana paikallisina havaitut linnut. Varsinaisen linnustoselvityksen tarvetta arvioin em. havaintojen, Tiira -lintuhavaintopalvelun tietojen ja tarjolla olevien elinympäristöjen perusteella. Lepakkoselvityksen tarvetta arvioin niin ikään alueen maisemarakenteen ja luontotyyppien avulla. Hankin ennen maastokäyntiä Suomen Lajitietokeskuksesta tiedot alueelta ja sen lähiympäristöstä ennestään tiedossa olevista lajihavainnoista. Tein 17.5.2021 maastokäynnin asemakaava-alueelle.

Alueen yleiskuvaus

Katselmusalue sijaitsee Talman taajamassa. Sitä rajaa etelässä Martinkyläntie ja muissa ilmansuunnissa Talmankaari. Pohjoisessa alue ulottuu myös jonkin verran Talmankaaren pohjoispuolelle (liitekartta 1).

Noin puolet katselmusalueesta kuuluu savikon ympäröimään, jäätikköjokien muodostamaan, hiekkaiseen harjuun ja deltaan (GTK:n maankamara -karttapalvelu, https://gtkdata.gtk.fi/Maankamara). Lisäksi länsiosan metsikössä on kalliomaata ja kalliomaan eteläreunalla kapea hietavyöhyke. Kallioperä on granodioriittia ja mikrokliinigraniittia.

Alue on lähes kokonaan rakennettua taajamaa. Talmankaaren eteläpuolella alueen pohjoisosassa sijaitsevat mm. paloasema, koulu ja urheilukenttä. Muualla on pientaloasutusta. Alueen länsiosassa Talmankaaren ja Martinkyläntien välissä sijaitseva metsä on pääosin rakentamatonta. Puusto vaihtelee voimakkaasti harvennetusta, varttuneesta, tuoreen – kuivahkon kankaan osittain kallioisesta männiköstä nuorehkoihin ja tiheisiin lehtipuuvaltaisiin kuvioihin. Vanhoja kuusikoita on Talmankaaren eteläpuolella, Lövbackan länsipuolella ja alueen pohjoisosassa pientalojen välissä. Alueen länsiosan pellon reunassa on puustoltaan voimakkaasti harvennettua, lehtipuustoa kasvavaa tuoretta lehtoa. Talmankaaren ja Martinkyläntien väliin jäävä pelto alueen länsikärjessä on aktiivisessa viljelykäytössä.

Luontotyypit

Katselmusalueelta ei löytynyt luonnonsuojelulain suojeltuja luontotyyppejä, metsälain erityisen tärkeitä elinympäristöjä, vesilain suojelemia pienvesiä, uhanalaisia luontotyyppejä, valtakunnalliset Metso -valintakriteerit täyttäviä kohteita tai muita luonnonsuojelullisesti erityisen merkittäviä luontotyyppikohteita.

Metsissä esiintyy monin paikoin lehtomaisuutta ja mm. länsiosan pellonreuna on jopa lehtoa, mutta metsät ovat hoidettuja talousmetsiä. Osa metsistä on kehittynyt entisille pelloille (https://vanhatkartat.fi). Vesistöjä, luonnontilaisia tai sen kaltaisia pienvesiä tai soita ei ole.

Liitekarttaan 1 on merkitty rakentamattomien metsiköiden luontotyypit karkealla tasolla. Alla on lyhyt luonnehdinta näistä metsiköistä. Lisäksi liitteenä on ilmakuva (liitekartta 2) ja valokuvia alueen eri osista (kuvat 1-5).

Kuvio 1: Nuorta koivikkoa ja muuta lehtipuustoa lehtomaisella – tuoreella kankaalla.

Kuvio 2: Vanhaa, tiheää kuusikkoa lehtomaisella – tuoreella kankaalla. Metsikössä on myös kilpikaarnaisia mäntyjä, jonkin verran koivua ja yksi suhteellisen järeä haapa, jonka lisäksi siellä kasvaa muutamia nuorempia haapoja. Metsä on ollut pitkään hoitamatta ja sinne on ehtinyt kertyä hieman lahopuuta. Kuviolla on vanhoja maa-aineksenottokuoppia.

Kuvio 3: Harvennettua varttunutta metsää. Pääosa kuviosta on paikoin kallioista tuoreen kankaan (osittain myös kuivahkon kankaan) hyvin harvaa männikköä, jossa kasvaa siellä täällä vähän koivua ja nuoria haapoja. Kuvion länsiosassa alarinteessä on tuoretta lehtoa

ja puusto muodostuu harvassa kasvavista isoista koivuista ja haavoista, joiden alle on noussut lehtipuuvesakkoa ja lehtipuiden taimia. Alarinteen kasvistoon kuuluu mm. näsiä (*Daphne mezereum*). Kuviolla on polkuja ja osa kallioista on kulunut.

Kuvio 4: Melko vanha tuoreen kankaan kuusikko. Alarinteessä metsätyyppi muuttuu lehtomaiseksi kankaaksi ja puusto on muuta kuviota kookkaampaa. Metsä on harvennettua talousmetsää.

Kuvio 5: Vanha pihapiiri.

Kuvio 6: Nuorta koivikkoa kasvava entinen pelto.

Kuvio 7: Entiselle pellolle kehittynyt tiheä ja jo melko varttunut koivikko, jossa on runsaasti alikasvoskuusia. Metsikössä on melko paljon haapaa. Osa haavoista on suhteellisen järeitä.

Kuvio 8: Vanha lehtomainen ja melko tiheä kuusikko, jossa kasvaa myös hiukan haapaa. Osa haavoista on kohtalaisen järeitä.

Kuvio 9: Nuorehkoa, tiheää, havupuuvaltaista, tuoretta kangasmetsää.

Liito-orava

Etsin liito-oravan papanoita runkomaisten haapojen ja suurimpien kuusten sekä koivujen tyviltä. Tämä on lajin kartoituksessa yleisesti käytetty menetelmä. En löytänyt liito-oravan esiintymisestä kertovia merkkejä, eikä alueelta ole ennestään tiedossa liito-oravahavaintoja. Luontotyyppikuviot 2, 4, 7 ja 8 sopivat kuitenkin melko hyvin liito-oravalle, joten lajin leviäminen alueelle on tulevaisuudessa mahdollista.

Pesimälinnusto

Maastokäynnin aikaan 17.5. suurin osa muuttolinnuista oli jo saapunut. Toisaalta eräiden lajien (mm. tikat) soidinaika oli jo ohi. Maastokäynnillä havaitsin yhteensä 12 lajia, joilla oli yksi tai useampia reviirejä alueella tai sen välittömässä lähiympäristössä. Nämä lajit ovat: keltasirkku, kirjosieppo, kuusitiainen, lehtokerttu, mustapääkerttu, mustarastas, pajulintu, peippo, punakylkirastas, sirittäjä, talitiainen ja varis. Yksikään em. lajeista ei ole uhanalainen, silmälläpidettävä tai sisälly EU:n lintudirektiivin liitteeseen I.

Alue on suurelta osiin rakennettua taajamaa. Laajempia rakentamattomia alueita ei ole. Häiriöille herkille lintulajeille ei ole siten tarjolla sopivia pesimäympäristöjä. Huomattava osa metsiköistä on tehokkaasti hoidettuja. Linnuston kannalta tavanomaisesta poikkeavia metsiä tai muita linnuston kannalta erityisen arvokkaita elinympäristöjä ei ole. En siten näe tarvetta tarkemmalle linnustoselvitykselle.

Lepakot

En havainnoinut lepakkoja detektorilla. Alue on maisemarakenteeltaan melko monipuolista ja siellä on paljon lepakoiden päiväpiiloiksi ja kenties lisääntymispaikoiksikin sopivia rakennuksia. Alueella elää siten suurella todennäköisyydellä ainakin pohjanlepakkoja ja todennäköisesti myös viiksisiippoja / isoviiksisiippoja ja korvayökköjä. Myös harvinaisempien lajien esiintyminen on mahdollista. Siten alueella olisi hyvä tehdä varsinainen lepakkokartoitus, joka sisältäisi niin detektorihavainnoinnin kuin lepakoille sopivien päiväpiilojen ja lisääntymispaikkojen kartoituksen. Detektorihavainnointia olisi hyvä suorittaa vähintään kolme kertaa kesän aikana siten, että kartoituskerrat ajoittuvat kesän eri vaiheisiin (alku-, keski- ja loppukesälle). Jos rakennuksia tullaan purkamaan, olisi ennen purkamista hyvä tarkastaa lepakkojen esiintyminen niissä.

Muu lajisto

Viitasammakolle sopivia kutupaikkoja ei löytynyt. Suomen Lajitietokeskuksen tietokantojen perusteella katselmusalueelta tai sen välittömästä lähiympäristöstä ei tunneta uhanalaisten, silmälläpidettävien tai EU:n luontodirektiivin II- ja IV-liitteen lajien esiintymiä. Niitä ei löytynyt nytkään. Rauhoitetun, erittäin uhanalaisen ja EU:n luontodirektiivin II -liitteeseen sisältyvän lahokaviosammalen (*Buxbaumia viridis*) itiöpesäkkeitä ei löytynyt, eikä metsien rakenne ole sellainen, että alueella olisi lajin esiintymiselle tärkeitä ydinalueita. Lahokaviosammalen itujyväsryhmiä on kuitenkin varmaankin löydettävissä.

Suositukset jatkoselvitystarpeista

Liito-oravan esiintyminen saatiin tässä työssä selvitettyä. Myös arvokkaat luontotyypit tulivat kartoitetuiksi. Vaikka arvokkaita luontotyyppikohteita ei löytynytkään, havaittiin kuitenkin muutamia lehtokasveja kuten näsiä. **Alueen rehevyyden vuoksi olisikin suositeltavaa tehdä tarkempi kasvistokartoitus. Kartoituksen tulisi kattaa koko katselmusalue, sillä myös mielenkiintoisten ja luonnonsuojelullisesti arvokkaiden vanhan kulttuurin seuralaiskasvien löytyminen on mahdollista.**

En havainnut pesimälinnustossa luonnonsuojelullisesti arvokasta lajistoa eikä sellaista ole alueella tavattu myöskään käytettävissä olleiden ennakkotietojen perusteella. Tarjolla olevat habitaatitkaan eivät viittaa siihen, että alueella olisi erityistä linnustollista merkitystä. Laajempaan linnustokartoitukseen ei siis nähdäkseni ole tarvetta.

Alue on maisemarakenteeltaan melko monipuolista ja siellä on paljon lepakoiden päiväpiiloiksi ja kenties lisääntymispaikoiksikin sopivia rakennuksia. **Siten alueella olisi hyvä tehdä varsinainen lepakkokartoitus, joka sisältäisi niin detektorihavainnoinnin kuin lepakoille sopivien päiväpiilojen ja lisääntymispaikkojen kartoituksen.** Detektorihavainnointia olisi hyvä suorittaa vähintään kolme kertaa kesän aikana siten, että kartoituskerrat ajoittuvat kesän eri vaiheisiin (alku-, keski- ja loppukesälle). Jos

rakennuksia tullaan purkamaan, olisi ennen purkamista hyvä tarkastaa lepakkojen esiintyminen niissä.

Viitasammakolle sopivia kutupaikkoja ei löytynyt, joten viitasammakkokartoitukselle ei ole tarvetta. Alueella ei ole lahokaviosammalen kannalta merkittäviä ydinalueita.

FM (biologi) Turkka Korvenpää
Luonto- ja ympäristötutkimus Envibio Oy

LIITEKARTTA 1. Rakentamattomien metsiköiden luontotyypit Kuviot numeroitu. Pohjakartta © Maanmittauslaitos 07/2021.

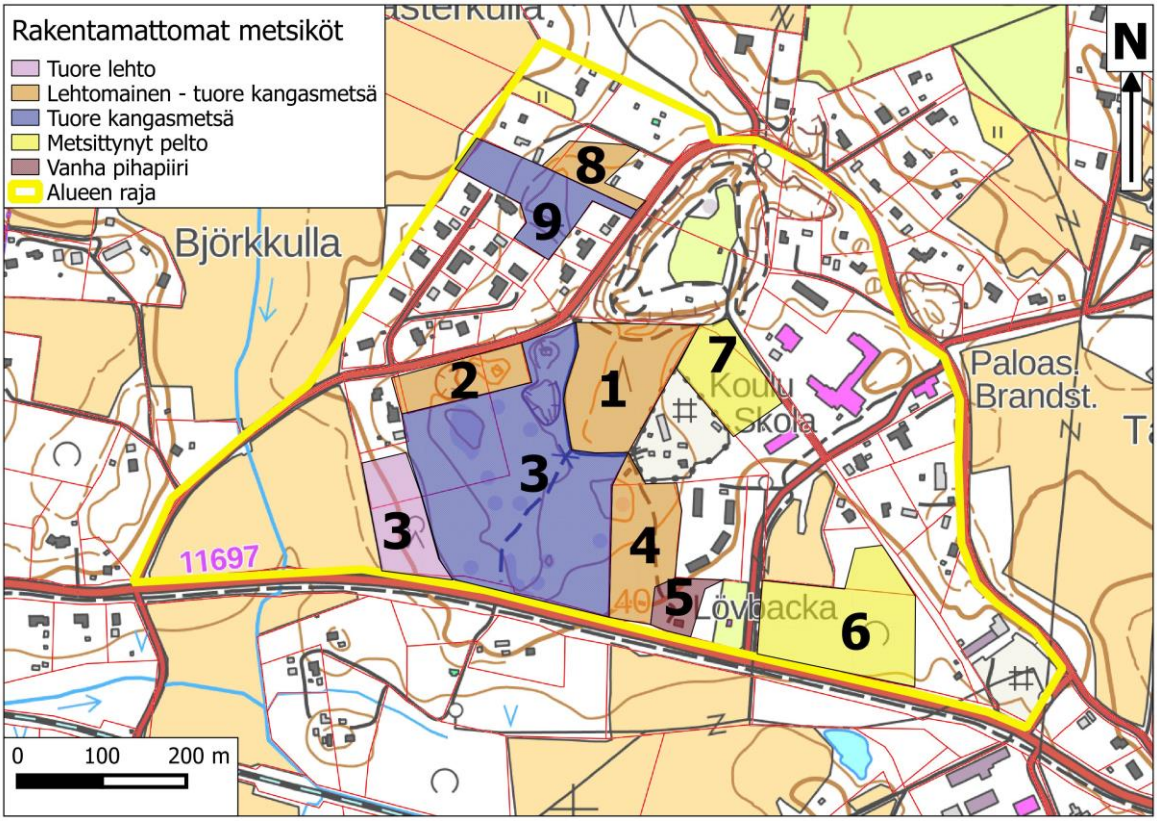

LIITEKARTTA 2. Katselmusalueen ilmakuva. Kuviot numeroitu. Pohjakartta © Maanmittauslaitos 07/2021.

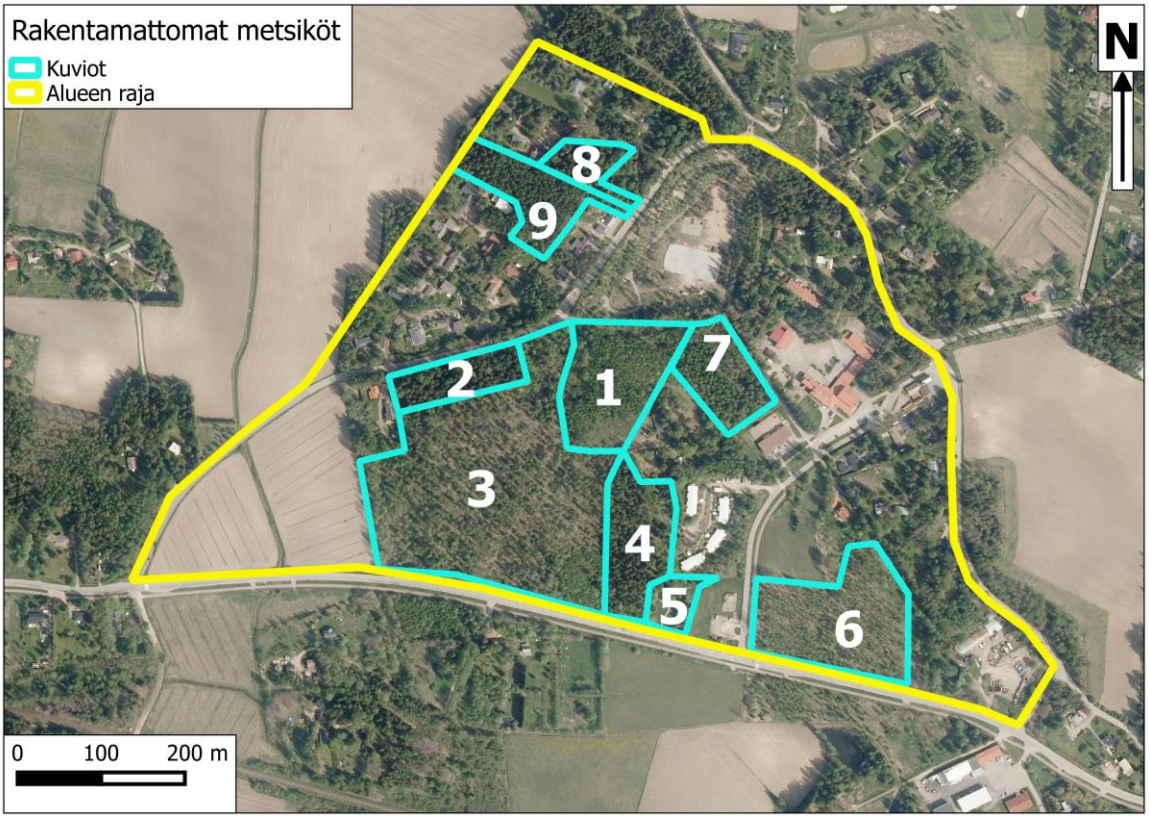

Kuvat 1-2. Vasemmalla kuvion 1 koivikkoa ja oikealla kuvion 2 kuusikkoa.

Kuvat 3-4. Vasemmalla lehtoa kuvion 3 länsireunalla, oikealla kuvion 3 männikköä.

Kuva 5. Kuvion 7 koivikkoa, jossa kasvaa myös mm. haapaa.

TALMANKAAREN ASEMAKAAVA-ALUE: LUONTOARVOJEN KATSELMUKSEN TÄYDENNYS JA LAAJENNUSALUEEN LUONTOSELVITYS

FM (biologi) Turkka Korvenpää

Luonto- ja ympäristötutkimus Envibio Oy

26.9.2022

Sisällys:

1. JOHDANTO 3
2. ALUEEN YLEISKUVAUS 4
3. ARVOKKAAT LUONTOTYYPPIKOHTEET 4
4. LAAJENNUSALUEEN LUONTOTYYPPIKUVIOT 5
5. LAAJENNUSALUEEN PESIMÄLINNUSTO 11
5.1 Menetelmät 11
5.2 Tulokset ja niiden tulkinta 11
6. LEPAKOT 13
6.1 Menetelmät 13
6.2 Tulokset ja niiden tulkinta 13
7. LIITO-ORAVA LAAJENNUSALUEELLA 14
8. PUTKILOKASVILAJISTOSTA 15
9. MUU LAJISTO 15
10. YHTEENVETO SUOSITUKSISTA 16
11. KIRJALLISUUS JA LÄHTEET 16

Kannen kuva: Kaavan laajennusalueen luontotyyppikuviota 1 halkoo tie.

Pohjakartta ja ilmakuva: © Maanmittauslaitos 09/2022

Luonto- ja ympäristötutkimus Envibio Oy
Hanhenkaari 10 as 16
21420 Lieto
Puh. 045-6793602
www.envibio.net

1. JOHDANTO

Luonto- ja ympäristötutkimus Envibio Oy laati vuonna 2021 Sipoon kunnan toimeksiannosta luontoarvojen katselmuksen Talmankaaren asemakaava-alueelle (Luonto- ja ympäristötutkimus Envibio Oy 2021). Katselmukseen sisältyi liito-oravakartoitus sekä yleispiirteinen luontotyyppikartoitus. Lisäksi arvioitiin alueen linnustollista merkitystä yhden, 17.5.2021 suoritetun, maastokäynnin ja tarjolla olevien elinympäristöjen perusteella. Katselmusraportissa suositeltiin asemakaava-alueen lepakkolajiston ja putkilokasviston tarkempaa selvittämistä myöhemmin. Asemakaava-alue laajeni katselmusraportin valmistumisen jälkeen. Tämä luontoselvitys käsittää laajennusalueen luontoselvityksen sekä aiemman kaavarajauksen alueen (kartta 1) lepakkokartoituksen ja putkilokasvilajiston tarkemman selvittämisen.

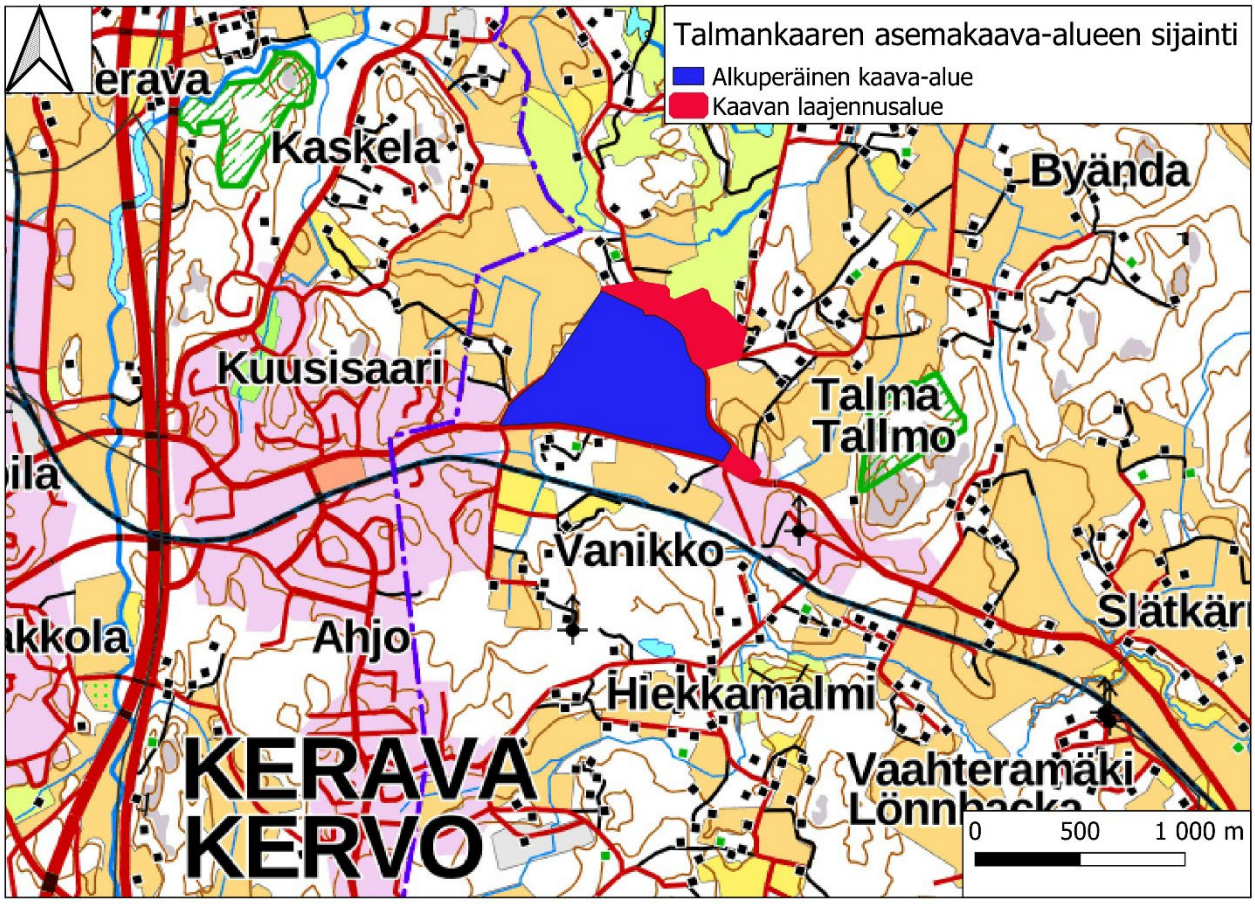

Kartta 1. Talmankaaren asemakaava-alueen sijainti.

Kaavan laajennusalueen luontoselvitykseen sisältyi pesimälinnustokartoitus, lepakkoselvitys, liito-oravakartoitus, muiden EU:n luontodirektiivin II- ja IV-liitteiden lajien ja uhanalaisten lajien esiintymien selvitys sekä luontotyyppikartoitus.

Luontotyyppikartoituksessa kartoitettiin mahdolliset luonnonsuojelulain 29 §:n suojelemat luontotyypit, luonnonsuojelulain 23 §:n mukaiset luonnonmuistomerkit, vesilain 2. luvun 11 §:n mukaiset suojeltavat pienvedet, metsälain 10 §:n tarkoittamat erityisen tärkeät elinympäristöt, valtakunnalliset Metso-kriteerit täyttävät kohteet, uhanalaiset luontotyypit, luontodirektiivin luontotyypit, Suomen kansainväliset vastuuluontotyypit sekä muut luontoarvoiltaan merkittävät luontotyypit. Lisäksi alue jaettiin kasvillisuudeltaan ja luonnonoloiltaan yhtenäisiin luontotyyppikuvioihin.

Luontoselvityksen ja maastokatselmuksen täydennyksen laati FM (biologi) Turkka Korvenpää. Maastotyöt tehtiin touko-elokuussa 2022. Työn tausta-aineistoksi hankittiin Suomen Lajitietokeskuksesta tiedot koko laajennetulta asemakaava-alueelta ja sen lähiympäristöstä aiemmin tunnetuista lajiesiintymistä.

2. ALUEEN YLEISKUVAUS

Talmankaaren asemakaava-alue laajennuksineen sijaitsee Sipoon Talman taajamassa. Alkuperäistä kaava-aluetta kuvataan vuoden 2021 luontoarvojen maastokatselmusraportissa (Luonto- ja ympäristötutkimus Envibio Oy 2021). Kaavan laajennusalueella on pientaloja sekä hieman metsää.

3. ARVOKKAAT LUONTOTYYPPIKOHTEET

Asemakaava-alueen laajennuksen luontotyyppejä ja kasvistoa selvitettiin 5.5., 6.6. ja 18.8.2022 suoritetuilla maastokäynneillä. Talmankaaren asemakaava-alueelta laajennuksineen ei löytynyt luonnonsuojelulain suojelemia luontotyyppejä, vesilain suojaamia pienvesiä, metsälain erityisen tärkeitä elinympäristöjä, Metso-kriteerit täyttäviä kohteita tai muita luontoarvoiltaan erityisen arvokkaita luontotyyppikohteita. Nygårdintien länsipuolella on kuitenkin tavanomaista talousmetsää hieman luonnontilaisempaa kuusikkoa (luontotyyppikuvio 1), joka olisi suotavaa jättää rakentamatta.

4. LAAJENNUSALUEEN LUONTOTYYPPIKUVIOT

Asemakaavan laajennusalueelta rajattiin kahdeksan luontotyyppikuviota, jotka esitellään alla. Kuviot on merkitty karttoihin 2-5. Piha-alueet jätettiin kuvioimatta.

Kuvio 1 – Lehtomainen kangasmetsä

Tiheää, kuusivaltaista, melko varttunutta metsää kasvava lehtomainen kangas (kannen kuva, kuva 1). Sekapuina kasvaa vähän mäntyä, koivua, raitaa ja haapaa. Osa kuusista ja muutamat haavat ovat järeitä. Puustossa esiintyy eri-ikäisyyttä, ja pensaskerroksessa kasvaa mm. nuorta pihlajaa ja muiden puiden taimia. Maassa makaa jonkin verran tuoretta lahopuuta, mutta lahopuun kokonaismäärä jää alle kymmenen kuutiometrin hehtaaria kohti. Kenttäkerroksessa tavataan yleisiä lehtomaisten kankaiden kasveja kuten mustikkaa, metsäimarretta, lillukkaa, metsäkastikkaa, valkovuokkoa, käenkaalia, sormisaraa, sudenmarjaa ja metsäkurjenpolvea. Kenttä- ja pohjakerros ovat kuitenkin monin paikoin varjoisuuden vuoksi hyvin niukkoja. Lahokaviosammalen itujyväsryhmiä kasvaa ainakin yhdellä vanhalla kannolla. Niitä lienee enemmänkin, sillä itujyväsryhmiä ei etsitty systemaattisesti.

Kuva 1. Luontotyyppikuvion 1 metsää.

<u>Maankäyttösuositus:</u> Kuvio on laajennusalueen metsäkuvioista luontoarvoiltaan merkittävin. Luonnonmetsän piirteitä on jo nyt hieman, vaikka lahopuuta on toistaiseksi vähän ja se on pääosin tuoretta. Kuvio ei kuitenkaan vielä täytä Metso -kriteerejä, mutta se olisi suotavaa jättää rakentamatta.

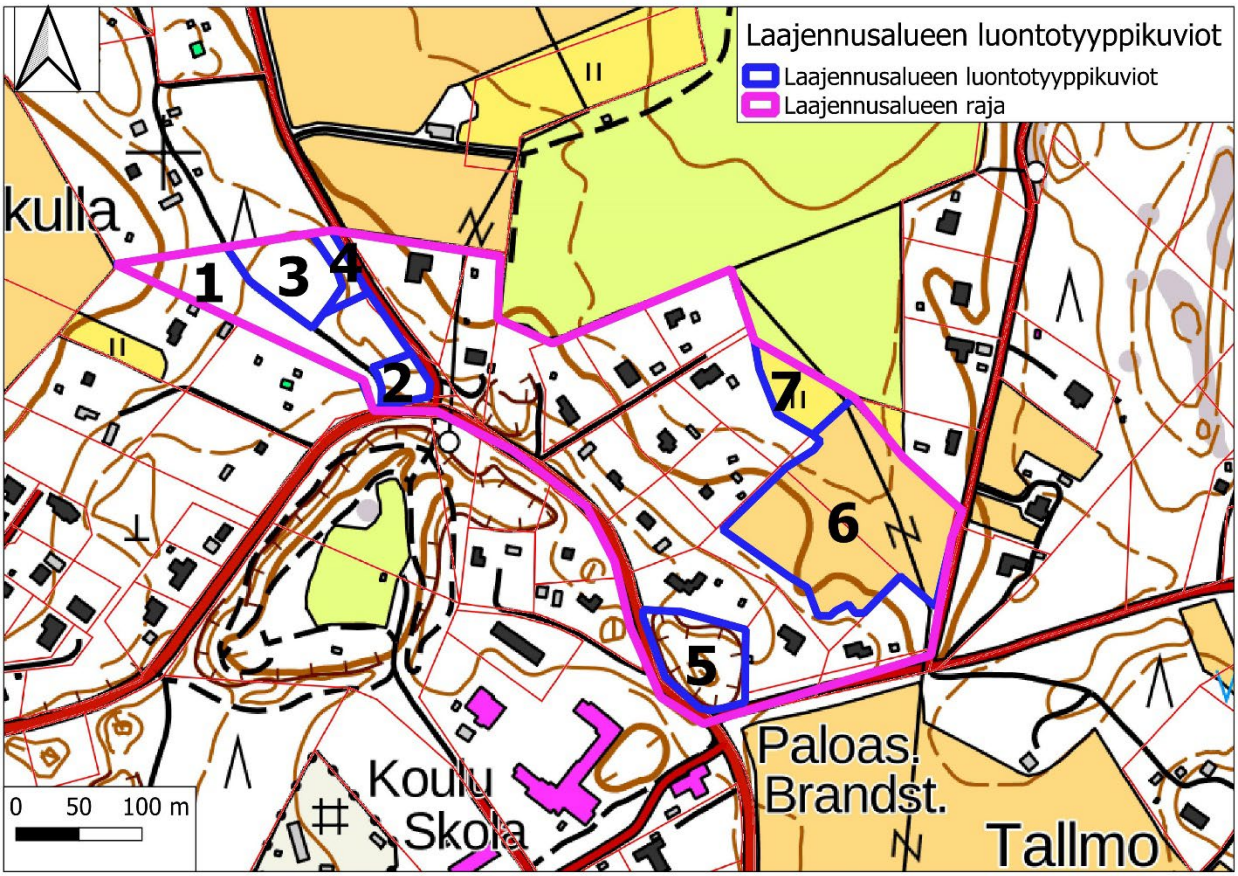

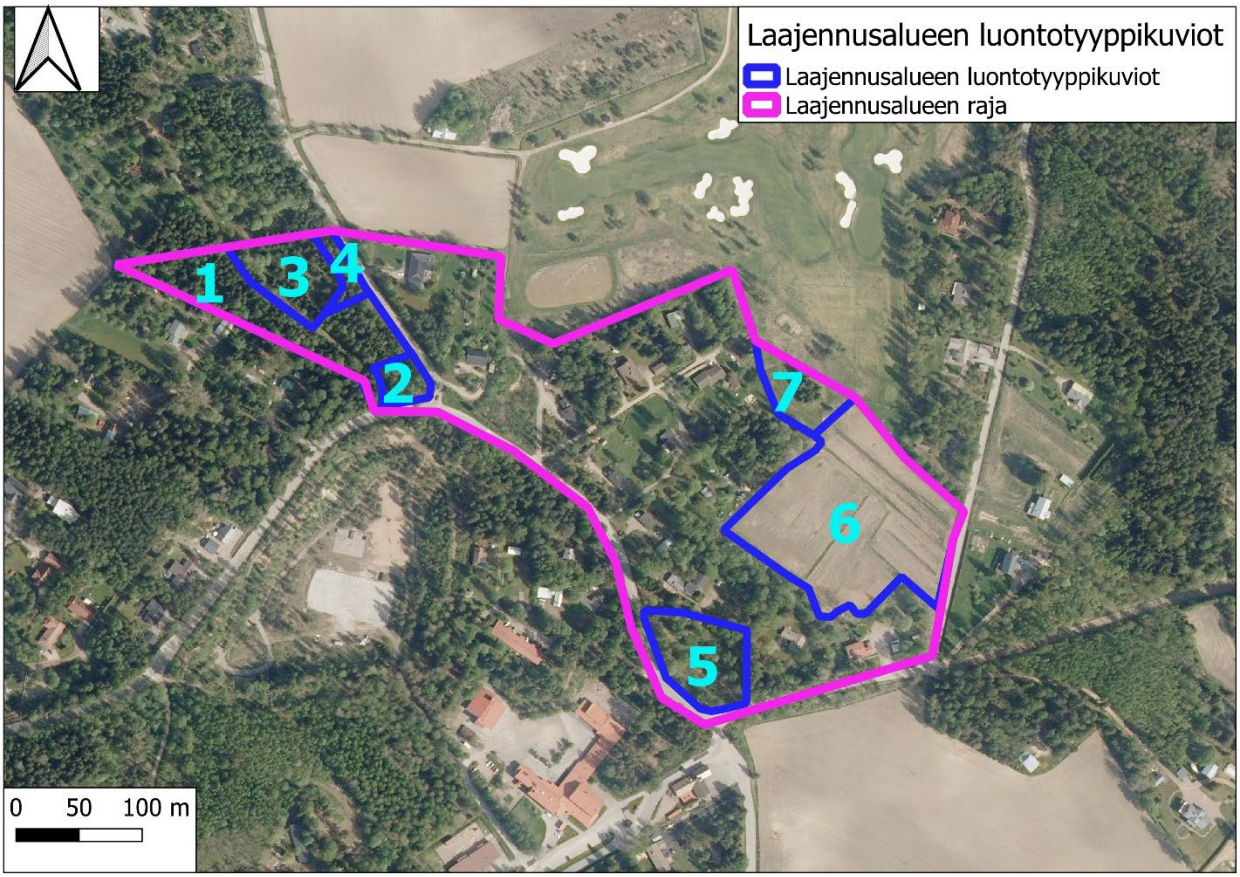

Kartat 2-3. Laajennusalueen luontotyyppikuviot 1-7 maastokartalla ja ilmakuvalla.

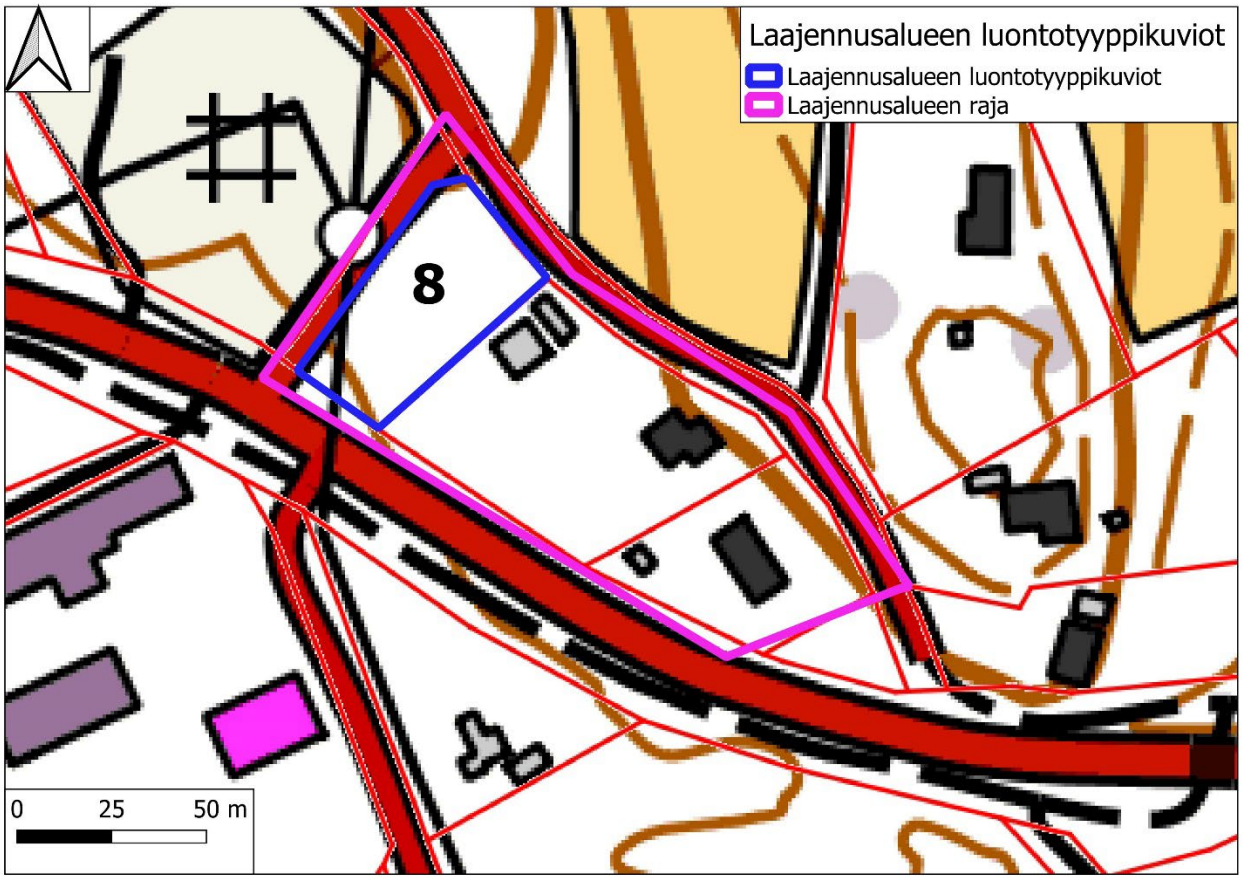

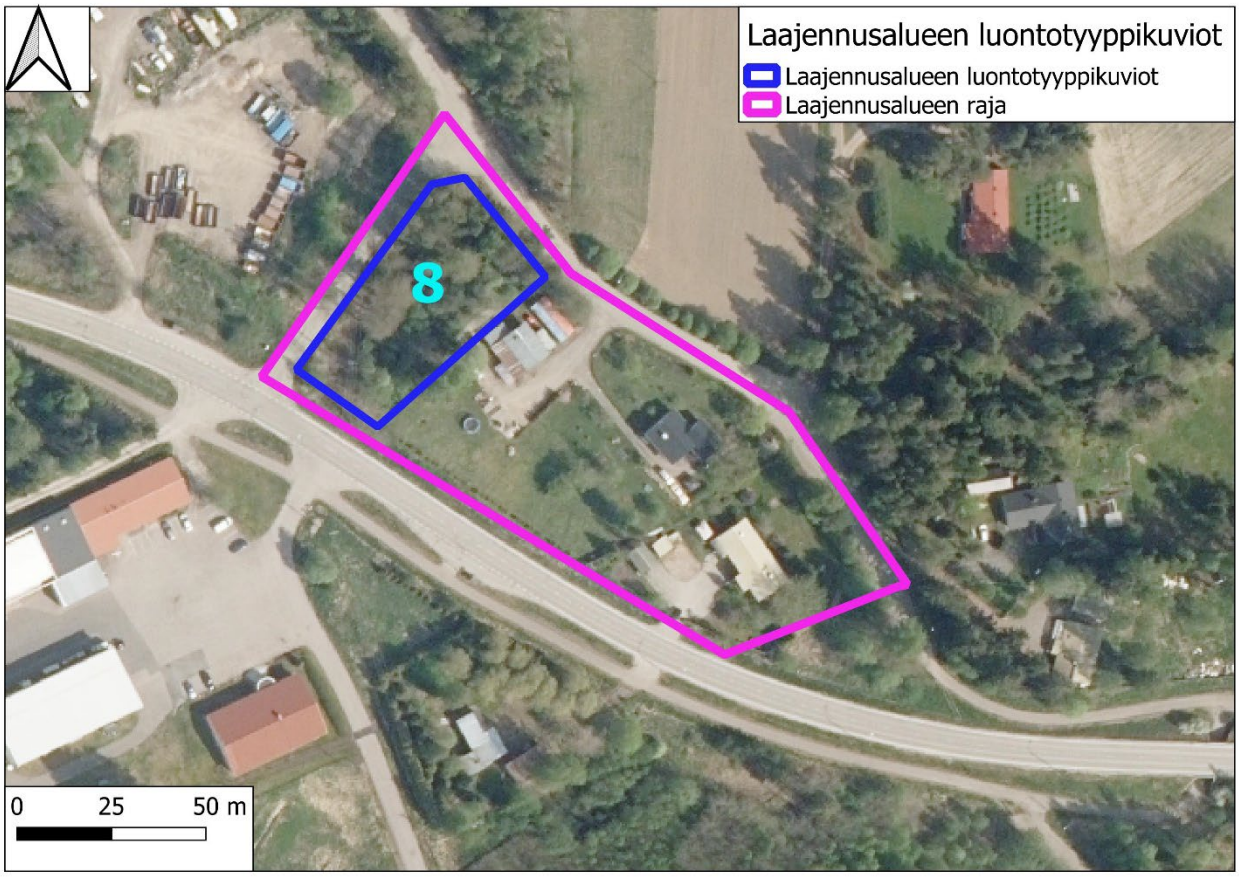

Kartat 4-5. Laajennusalueen luontotyyppikuvio 8 maastokartalla ja ilmakuvalla.

Kuvio 2 – Lehtomainen kangasmetsä

Lehtomainen kangas, jossa kasvaa harvassa kookkaampia puita (koivua ja mäntyä) ja niiden lomassa runsaasti nuorempaa puustoa (koivua, haapaa, pihlajaa ja kuusta) (kuva 2). Lahopuuta ei juuri ole. Kenttäkerroksessa tavataan runsaasti kieloa, metsäkastikkaa ja mustikkaa, joiden lisäksi kasvistoon kuuluvat mm. valkovuokko, lillukka, metsäkurjenpolvi ja lehtotesma. Nygårdintien varrella kasvaa nuorta haapaa.

Kuva 2. Nuorta puustoa luontotyyppikuviolla 2.

Kuva 3. Harvaa kuusi- ja mäntypuustoa luontotyyppikuviolla 3.

Kuvio 3 – Entinen maa-aineksenottoalue ympäristöineen

Entinen maa-aineksen ottoalue, joka on ympäristöineen maisemoitu. Kuviolle istutetut kuuset ja männyt kasvavat nyt harvassa (kuva 3). Ne ovat ehtineet varttua jo nuoriksi puiksi. Kenttäkerroksessa vallitsevat rehevien avomaiden lajit kuten koiranputki, nokkonen, hietakastikka, juolavehnä, komealupiini, pelto-ohdake ja maitohorsma. Metsäkasvistoa edustaa metsäkorte. Kuviolla on noin kuusi metriä korkea koivupökkelö.

Kuvio 4 – Lehtomainen kangasmetsä

Nuorta tiheää sekametsää (kuusta, mäntyä, koivua ja vähän haapaa) kasvava lehtomainen kangas. Kenttäkerroksen kasvistoon kuuluvat mm. metsäkastikka, kultapiisku, mustikka ja kielo.

Kuvio 5 – Käytöstä poistettu maa-aineksenottokuoppa

Entinen maa-aineksenottokuoppa, jossa kasvaa pääosin tiheää nuorta puustoa (pihlajaa, vaahteraa ja mäntyä) (kuva 4). Kuopassa on korkea koivupökkelö. Pensaskerroksessa kasvaa mm. terttuseljaa. Kenttäkerroksen kasvistoon lukeutuvat esim. jänönsalaatti, kultapiisku, puolukka, jokin keltano, kielo ja metsäkastikka. Kuopan pohjalla ei ole havaittavissa pohjavesivaikutusta.

Kuva 4. Nuorta lehtipuustoa luontotyyppikuviolla 5.

Kuvio 6 – Pelto

Viljelty pelto.

Kuvio 7 – Entinen pelto

Entinen pelto, jolla kasvaa korkeaa rehevää niittykasvillisuutta sekä ryhmä nuoria puita.

Kuvio 8 – Vanha maa-aineksenottokuoppa ympäristöineen

Kuvion eteläosassa sijaitsee tiheää pajukkoa kasvava, luhtavaikutteinen, entinen maa-aineksenottokuoppa. Kuopassa on mm. kurjenjalkaa. Pohjoisempana kasvaa isoja kuusia ja muutamia järeitä haapoja (kuva 5), joita on Talmankaaren reunassa myös etelämpänä. Puuston kuuluu myös mäntyjä ja koivuja. Kookkaiden puiden alla on muutamia pieniä pähkinäpensaita. Lehtomaisen kenttäkerroksen kasvistoon kuuluvat mm. ahomansikka, lillukka, metsäkurjenpolvi, metsäkastikka ja nuokkuhelmikkä. Talmankaaren pientareella esiintyy niukasti lehtomaitikkaa. Kuviolla on kookas koivupökkelö.

Kuva 5. Puustoa luontotyyppikuviolla 8.

5. LAAJENNUSALUEEN PESIMÄLINNUSTO

5.1 Menetelmät

Pesimälinnustoa selvitettiin kahtena aamuna touko-kesäkuussa (taulukko 1). Sää oli kumpanakin aamuna linnustokartoitukselle suotuisa. Lisäksi linnustoa havainnoitiin luontoselvityksen muiden osien maastotöiden yhteydessä. Varsinaisina laskenta-aamuina käytettiin kartoituslaskentaa kuitenkin siten soveltaen, ettei viljelyksillä ja pihoilla tai niiden välittömässä läheisyydessä liikuttu. Pääosin havainnointia jouduttiin siten tekemään teiltä käsin. Apuvälineinä käytettiin kiikaria, GPS-laitetta sekä etukäteen tulostettuja suurimittakaavaisia karttoja. Kaikki havaitut lintuyksilöt merkittiin tulostetuille paperikartoille ja samalla merkittiin muistiin tieto lajista, sukupuolesta (jos mahdollista määrittää kiikarilla), yksilömäärästä ja käyttäytymisestä (laulava koiras, poikasille ruokaa kuljettava emo, varoitteleva lintu, pari ym.). Selvästi yli lentävät linnut jätettiin huomioimatta, mutta alle 50 metrin päässä selvitysalueen rajan ulkopuolella havaitut yksilöt merkittiin muistiin, sillä niiden reviiri sijoittuu suurella todennäköisyydellä osittain selvitysalueelle.

Päivä	Laskenta-aika (klo)	Sää
5.5.2022	8.55-10.05	Lämpötila +8 °C, heikkoa tuulta, täysin pilvistä
6.6.2022	9.25-10.20	Lämpötila +15 ºC, heikkoa tuulta, selkeää

Taulukko 1. Lintulaskentapäivät, laskenta-ajat ja vallinnut säätila.

Reviiriksi tulkittiin kaikki havainnot laulavista koiraista, pesistä, ruokaa kuljettavista emoista, varoittelevista linnuista ja paikallisina sopivassa pesimäympäristössä pesimäaikaan oleskelevista linnuista. Jo yhdellä laskentakerralla saatu havainto tulkittiin reviiriksi. Lähellä toisistaan tehtyjen eri laskentakertojen havaintojen tulkittiin tarkoittavan samaa reviiriä. Samaksi reviiriksi tulkittujen havaintojen välinen maksimietäisyys vaihteli hieman lajeittain, mutta nyrkkisääntönä voidaan pitää noin paria sataa metriä, jota kauempana toisistaan eri laskentapäivinä tehdyt havainnot tulkittiin eri reviireiksi. Käytännössä tulkinta oli pääosin yksiselitteistä.

5.2 Tulokset ja niiden tulkinta

Kaavan laajennusalueella tai sen välittömässä lähiympäristössä pesivät laskentojen perusteella vuonna 2022 seuraavat lajit: harmaasieppo, hernekerttu, hippiäinen, keltasirkku, kirjosieppo, kottarainen, kultarinta, kuusitiainen, lehtokerttu, mustarastas, pajulintu, peippo, pensaskerttu, pikkuvarpunen, punakylkirastas, punarinta, rautiainen, räkättirastas,

sepelkyyhky, sinitiainen, talitiainen, tikli, tiltaltti, viitakerttunen ja västäräkki. Lisäksi 15.8. kuultiin lepakkokartoituksen aikana lehtopöllön ääntä Nygårdintien länsipuolen metsästä.

Pesimälinnusto koostuu yleisistä taajamien linnuista. Uhanalaisia tai harvinaisia lajeja ei havaittu, mutta alueella pesii kuitenkin kaksi yhä yleistä, mutta viimeaikaisen vähenemisensä vuoksi silmälläpidettäväksi luokiteltua lajia (kartta 6). Västäräkillä on alueella useita reviirejä. Pensaskerttu lauloi paloaseman lähellä pellonreunassa. Elinvoimaiseksi luokiteltu kultarinta lauloi Talman koulun koillispuolella ja niin ikään elinvoimainen viitakerttunen Talmankaaren itäpäässä.

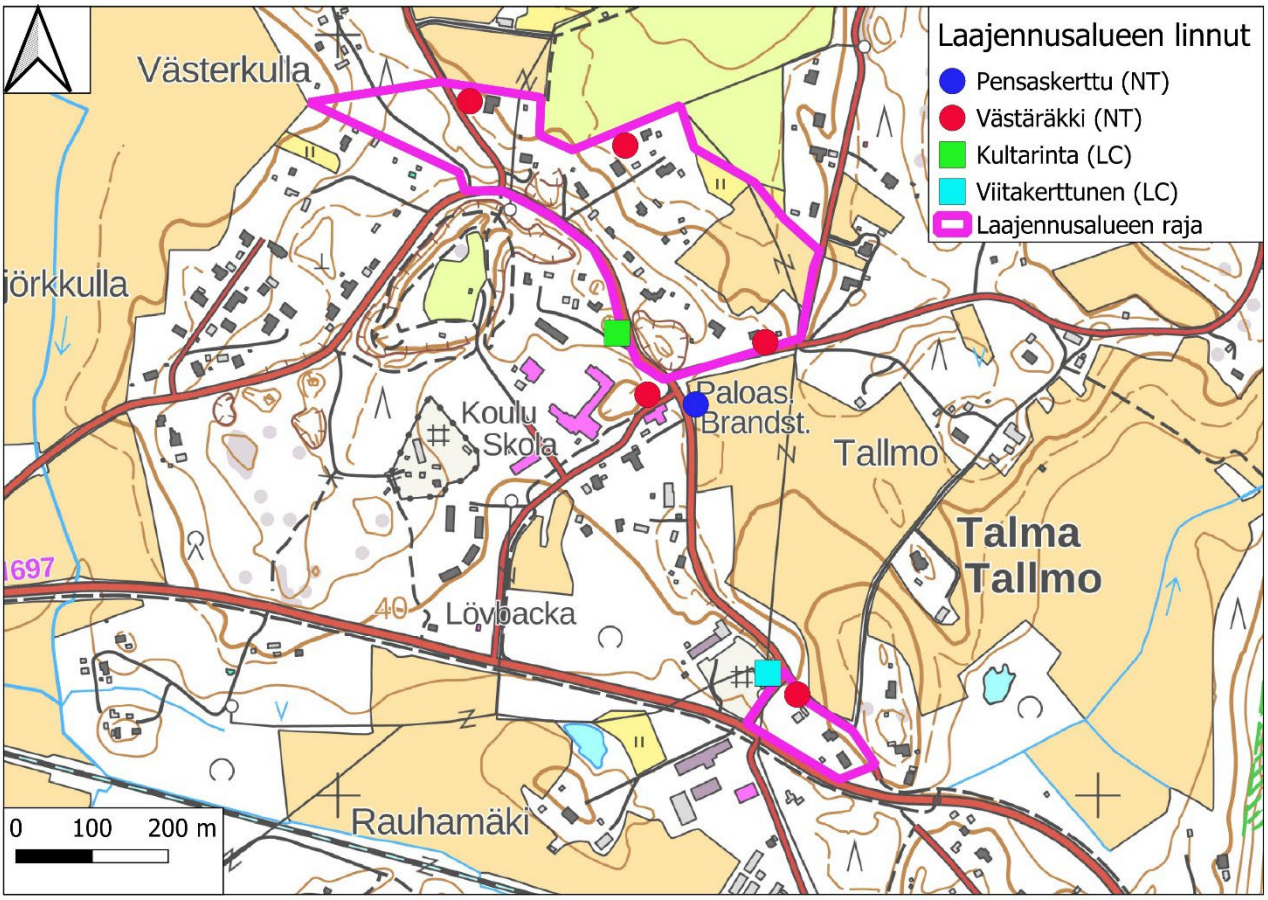

Kartta 6. Kaavan laajennusalueen tärkeimmät pesimälinnut.

Linnustoon perustuvia maankäyttösuosituksia ei ole tarpeen esittää.

6. LEPAKOT

Kaikki Suomessa esiintyvät lepakkolajit sisältyvät EU:n luontodirektiivin IV-liitteeseen, joten niiden lisääntymis- ja levähdyspaikkojen heikentäminen ja hävittäminen on kielletty.

6.1 Menetelmät

Lepakkoja havainnoitiin detektorilla kolmena yönä (taulukko 2) kulkien alueen teillä ja poluilla (kartta 7). Sää oli kaikkina öinä kartoitukseen sopiva. Lisäksi muun maastotyön yhteydessä etsittiin lepakoille sopivia päiväpiiloja ja lisääntymispaikkoja.

Päivä	Laskenta-aika	Sää
27.-28.6.2022	23.35-00.30	Lämpötila noin +23 ºC, tyyntä, lähes selkeää
24.7.2022	23.00-24.00	Lämpötila +19 °C, tyyntä, täysin pilvistä
15.8.2022	21.50-22.50	Lämpötila +23 °C -+22 °C, heikkoa tuulta, selkeää

Taulukko 2. Detektorihavainnointiajat ja vallinnut säätila.

6.2 Tulokset ja niiden tulkinta

Detektorilla saadut lepakkohavainnot ja kuljettu reitti on merkitty karttaan 7. Sopivia päiväpiilopaikkoja, lisääntymispaikkoja tai talvehtimispaikkoja ei löytynyt, mutta rakennuksia ei tutkittu. On hyvin todennäköistä, että lepakot käyttävät osaa kaava-alueen rakennuksista. Lisäksi pihoilla on linnunpönttöjä, joita lepakot voivat käyttää. Kolopuita ei löydetty, mutta näin laajalla alueella niitä todennäköisesti on.

Alueella havaittiin kohtalaisen runsaasti pohjanlepakoita sekä yksi viiksisiippa / isoviiksisiippa. Talman taajaman kaltainen pientalovaltainen alue runsaine puustoineen ja pienine metsiköineen sekä pellonreunoineen sopiikin hyvin juuri pohjanlepakolle. Yksilöitä havaittiin laajalti eri puolilla kuljettua reittiä, eikä lepakoille erityisen tärkeitä alueita ole eroteltavissa. Viiksisiippojen / isoviiksisiippojen vähäinen havaintomäärä oli hieman yllättävää, vaikka nämä lajit suosivatkin enemmän metsiä kuin pientalovaltaisia alueita. Muista yleisistä lepakkolajeista myös korvayökkö saattaa esiintyä alueella, sillä tämän lajin havaitseminen on vaikeaa sen hiljaisen äänen ja käyttäytymisen vuoksi. Vesisiippa suosii vesistöjen rantoja, joten sen jääminen havaitsematta ei ollut yllätys.

<u>Maankäyttösuositus:</u> Talmankaaren asemakaava-alue kuuluu kokonaisuudessaan lähinnä luokkaan III: muu lepakoiden käyttämä alue Suomen lepakkotieteellisen yhdistyksen

arvoluokituksessa. Alueen tulevassa rakentamisessa tulisi pyrkiä säästämään metsiköitä sekä säilyttää alueen maisemarakenne suunnilleen nykyisen kaltaisena. Lepakot kärsivät keinovalaistuksesta, joten olisi hyvä, jos se ei lisääntyisi tulevaisuudessa. Lepakoiden esiintyminen mahdollisesti purettavissa rakennuksissa olisi hyvä selvittää ennen purkutöiden alkua.

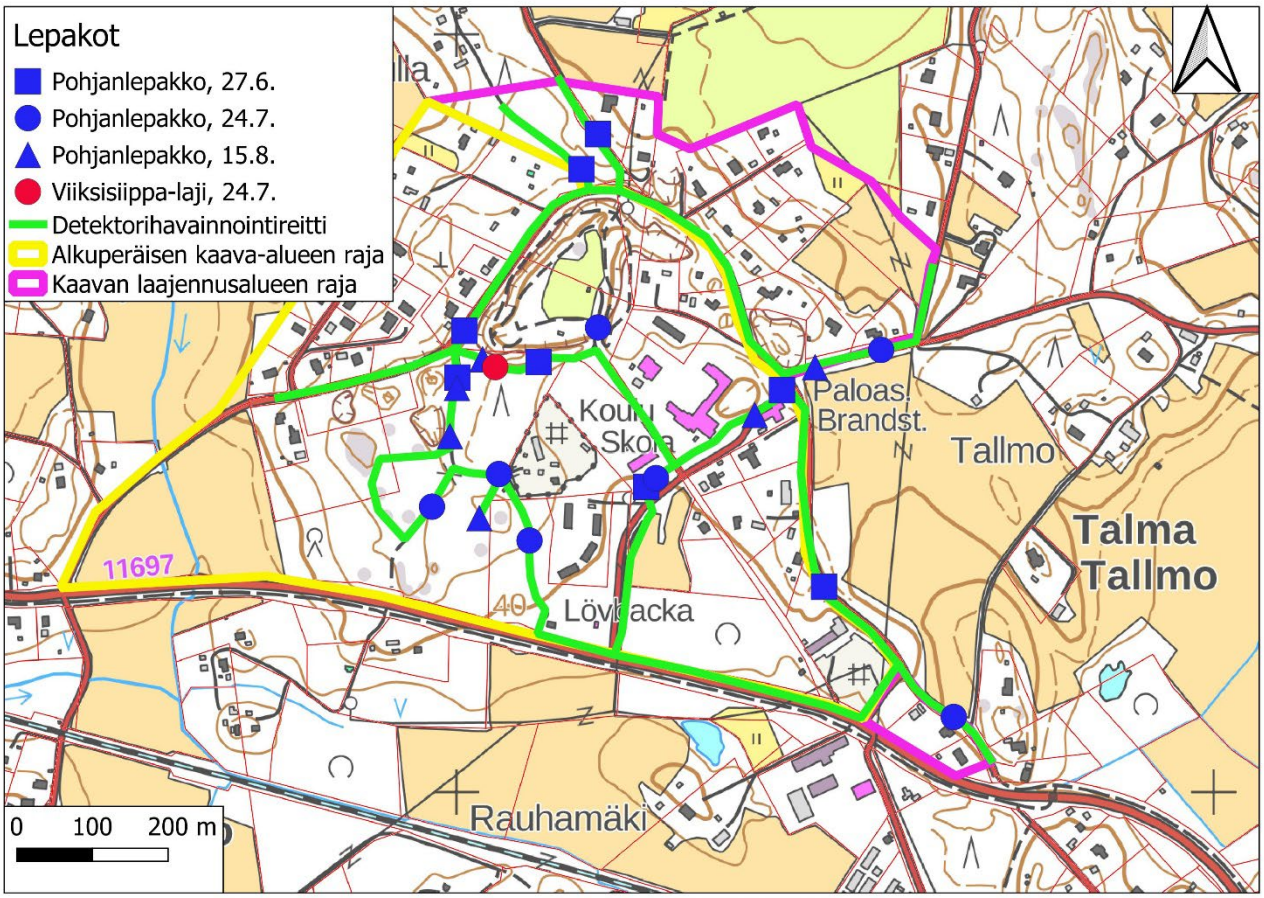

Kartta 7. Lepakkohavainnot ja detektorihavainnointireitti.

7. LIITO-ORAVA LAAJENNUSALUEELLA

Liito-orava on uhanalainen ja se on mainittu EU:n luontodirektiivin liitteessä IV, minkä vuoksi liito-oravan lisääntymis- ja levähdyspaikkojen hävittäminen ja heikentäminen on kielletty luonnonsuojelulain 49 §:n nojalla.

Liito-oravan papanoita etsittiin kaavan laajennusalueen metsiköistä 5.5.2022. Papanoita tai muita merkkejä lajin esiintymisestä ei löytynyt, eikä alueelta ole tiedossa aiempia liito-oravahavaintoja. Nygårdintien länsipuolella sijaitsevat metsät (luontotyyppikuviot 1, 2 ja 4)

soveltuvat kohtuullisesti liito-oravan elinympäristöksi. Myös luontotyyppikuvio 8 Talmankaaren itäreunalla sopii liito-oravalle laajemman elinpiirin yhtenä osana. Liito-oravan levittäytyminen näille kuvioille on siten tulevaisuudessa mahdollista.

Liito-oravan perusteella ei ole tällä hetkellä tarpeen esittää maankäyttösuosituksia.

8. PUTKILOKASVILAJISTOSTA

Kaavan laajennusalueen putkilokasvistoa selvitettiin luontotyyppikartoituksen ja pesimälinnustokartoituksen yhteydessä. Alkuperäisen kaava-alueen lajistoa selvitettiin puolestaan 1.6. ja 18.8.2022 suoritetuilla maastokäynneillä.

Talmankaaren alkuperäiseltä asemakaava-alueelta ja sen laajennusalueelta ei löytynyt alueellisesti tai valtakunnallisesti uhanalaisten, silmälläpidettävien tai erityisen harvinaisten putkilokasvien esiintymiä. Alueelta ei löytynyt huomionarvoisia perinnebiotooppikasveja tai merkittäviä muita vanhan kulttuurin seuralaislajeja. Merkittävimmät löydetyt lajit ovat melko tavallinen rehevimpien lehtojen mustakonnanmarja sekä Uudellamaalla suhteellisen tavallinen kevättähtimö, joilla molemmilla oli muutamia pieniä esiintymiä alkuperäisellä kaava-alueella. Näsiää kasvaa niukkana alkuperäisen kaava-alueen länsikärjen pellolle viettävässä harvennetussa metsärinteessä.

9. MUU LAJISTO

Lintuja, lepakkoja, liito-oravaa ja putkilokasveja käsitellään aiemmissa kappaleissa. Alueella ei ole viitasammakon kutupaikoiksi sopivia pienvesiä tai vesistöjä.

Suomen Lajitietokeskuksen tietokantojen perusteella selvitysalueelta tai sen lähiympäristöstä ei tunneta ennestään muiden uhanalaisten, silmälläpidettävien tai EU:n luontodirektiivin II- ja IV-liitteen lajien esiintymiä eikä niitä löydetty tässäkään työssä.

10. YHTEENVETO SUOSITUKSISTA

Asemakaava-alueen laajennusalueella Nygårdintien länsipuolella olevassa metsässä (laajennusalueen luontotyyppikuvio 1) on hieman luonnonmetsän piirteitä, vaikka lahopuuta on toistaiseksi vähän ja se on pääosin tuoretta. Metsä ei vielä täytä Metso -kriteerejä, mutta se olisi suotavaa jättää rakentamatta.

Lepakoiden kannalta olisi edullista, jos alueen tulevassa rakentamisessa säästettäisiin metsiköitä sekä säilytettäisiin maisemarakenne suunnilleen nykyisen kaltaisena. Myös keinovalaistuksen lisäämisessä olisi hyvä pyrkiä maltillisuuteen. Lepakoiden esiintyminen mahdollisesti purettavissa rakennuksissa olisi hyvä selvittää ennen purkutöiden alkua.

11. KIRJALLISUUS JA LÄHTEET

Hyvärinen, E., Juslén, A., Kemppainen, E., Uddström, A. & Liukko, U.-M. (toim.) 2019. Suomen lajien uhanalaisuus – Punainen kirja 2019. Ympäristöministeriö & Suomen ympäristökeskus. Helsinki. 704 s.

Kontula, T. & Raunio. A. (toim.). Suomen luontotyyppien uhanalaisuus 2018. Luontotyyppien punainen kirja – Osa 1: tulokset ja arvioinnin perusteet. Suomen ympäristökeskus ja ympäristöministeriö, Helsinki. Suomen ympäristö 5/2018.

Kontula, T. & Raunio. A. (toim.). Suomen luontotyyppien uhanalaisuus 2018. Luontotyyppien punainen kirja – Osa 2: luontotyyppien kuvaukset. Suomen ympäristökeskus ja ympäristöministeriö, Helsinki. Suomen ympäristö 5/2018. 925 s.

Koskimies, P. & Väisänen, R. A. 1988. Linnustonseurannan havainnointiohjeet. 2.uusittu painos. Helsingin yliopiston eläinmuseo, Helsinki. 143 s.

Lindholm, T. & Tuominen, S. 1993. Metsien puuston luonnontilaisuuden arviointi. Metsähallituksen luonnonsuojelujulkaisuja A 3. 40 s.

Luonto- ja ympäristötutkimus Envibio Oy 2021. TM6 Talmankaaren asemakaava-alueen mahdollisten luontoarvojen katselmus. Lausunto. 7 s.

Meriluoto, M. & Soininen, T. 1998. Metsäluonnon arvokkaat elinympäristöt. Metsälehti Kustannus & Tapio. 192 s.

Mäkelä, K. & Salo, P. 2021. Luontoselvitykset ja luontovaikutusten arviointi. Opas tekijälle, tilaajalle ja viranomaiselle. Suomen ympäristökeskuksen raportteja 47/2021. Suomen ympäristökeskus, Helsinki. 350 s.

Nieminen, M. 2017. Liito-orava (*Pteromys volans* Linnaeus, 1758). - Julkaisussa: Nieminen, M. & Ahola, A. (toim.). Euroopan unionin luontodirektiivin liitteen IV lajien (pl. lepakot) esittelyt, s. 48-55. Suomen ympäristö 1/2017.

Pääkkönen, P. & Alanen, A. 2000. Luonnonsuojelulain luontotyyppien inventointiohje. Suomen ympäristökeskuksen monisteita 188. Suomen ympäristökeskus. 128 s.

Saarikivi, J. 2017. Viitasammakko (*Rana arvalis* Nilsson, 1842). - Julkaisussa: Nieminen, M. & Ahola, A. (toim.). Euroopan unionin luontodirektiivin liitteen IV lajien (pl. lepakot) esittelyt, s. 90-96. Suomen ympäristö 1/2017.

Suomen lepakkotieteellinen yhdistys ry:n suositus lepakkokartoituksista luontokartoittajille, tilaajille ja viranomaisille. (www.lepakko.fi)

Syrjänen, K., Hakalisto, S., Mikkola, J., Musta, I., Nissinen, M., Savolainen, R., Seppälä, J., Seppälä, M., Siitonen, J. & Valkeapää, A. 2016. Monimuotoisuudelle arvokkaiden metsäympäristöjen tunnistaminen. METSO -ohjelman luonnontieteelliset valintaperusteet 2016-2025. Ympäristöministeriön raportteja 17/2016. 75 s.

www.vanhatkartat.fi

Ympäristöministeriö & Suomen ympäristökeskus (2021). Suomen lajien alueellinen uhanalaisuusarviointi 2020. https://www.ymparisto.fi/punainenlista

YMPÄRISTÖSUUNNITTELU
ENVIRO

TM6 TALMANKAARI
ASEMAKAAVAN LEPAKKOSELVITYKSEN TÄYDENNYS

Rasmus Karlsson & Marko Vauhkonen

6.2.2025

TM6 TALMANKAARI
ASEMAKAAVAN LEPAKKOSELVITYKSEN TÄYDENNYS

Sisällys

1 Johdanto 3
2 Aineisto ja menetelmät 3
2.1 Selvitysalue 3
2.2 Maastotyöt 4
3 Tulokset 4
4 Yhteenveto ja suositukset 8
5 Tiivistelmä – Sammandrag 9
6 Lähteet ja kirjallisuus 10
7 Kuvaliite 11

Kansi: Hylätty asuinrakennus osoitteessa Martinkyläntie 594.

Pohjakartat ja ilmakuvat © Maanmittauslaitos.

Valokuvat © Rasmus Karlsson.

1 JOHDANTO

Sipoon kunta laatii asemakaavaa Talman kyläkeskuksessa sijaitsevalle Talmankaaren alueelle (TM6). Kaavaa varten on tehty lepakkoselvitys (Korvenpää 2022), johon ei kuitenkaan sisältynyt rakennusten tarkastuksia.

Talmankaaren alueella on useita vanhoja tai huonokuntoisia rakennuksia, jotka aiotaan todennäköisesti purkaa. Sipoon kunta tilasi näitä rakennuksia koskevan täydentävän lepakkoselvityksen Ympäristösuunnittelu Enviro Oy:ltä. Työn on tehnyt biologi, FM Rasmus Karlsson ja raportointiin on osallistunut myös biologi, FM Marko Vauhkonen.

2 AINEISTO JA MENETELMÄT

2.1 Selvitysalue

Lepakkoselvityksen täydennys käsitti kuvaan 1 merkityt rakennukset. Osoitteessa Talmankaari 5 tarkastettiin yksi rakennus sekä osoitteissa Talmankaari 36, 101 ja 120 tarkastettiin jokaisessa useita rakennuksia. Osoitteissa Martinkyläntie 594 ja 595 tarkastettiin kaksi rakennusta.

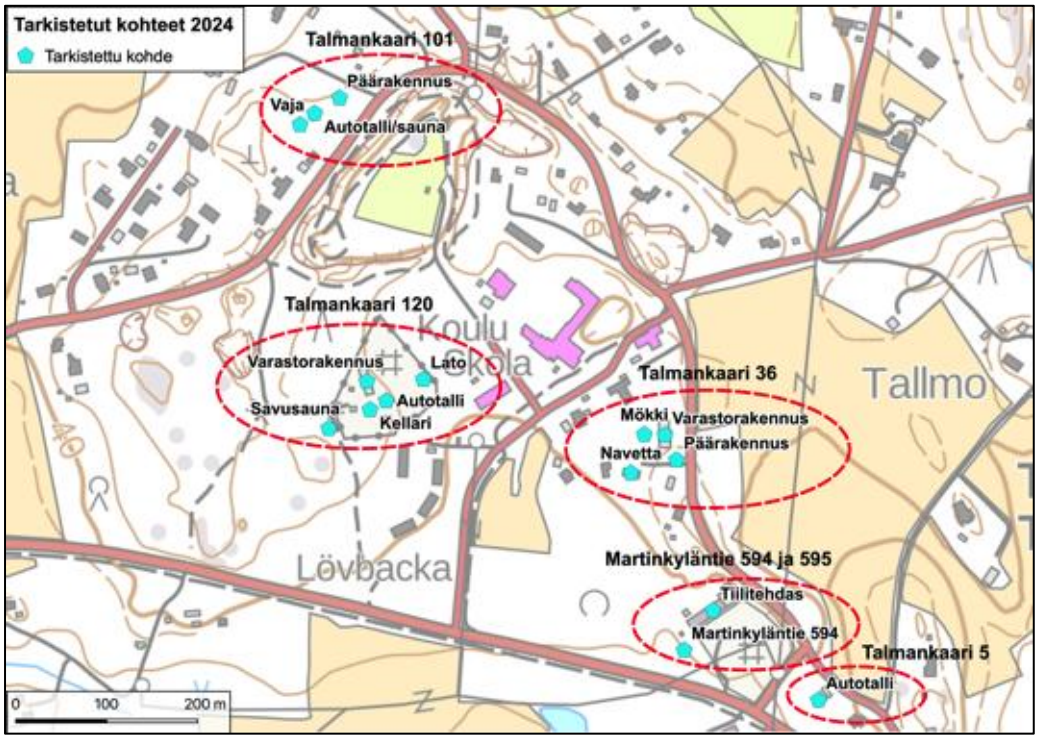

Kuva 1. Lepakkoselvityksen täydennyksessä tarkastetut rakennukset.

2.2 Maastotyöt

Rakennukset tarkastettiin sisä- ja ulkopuolelta päiväsaikaan 3.6. ja 13.6.2024. Ulkopuolelta arvioitiin niiden yleistä sopivuutta lepakoille ja mahdollisia potentiaalisia rakenteita.

Papanoita tai muita merkkejä lepakoiden oleskelusta etsittiin niille sopivista rakenteista, kuten yläpohjatiloista, harjan alta, päädyistä, ikkunanpuitteista, maanalaisista rakenteista sekä hormien ja seinien vierestä.

Työssä käytettiin apuna tarkastuskameraa (Bosch GIC 120 Professional), valaisimia ja tikkaita sekä tarvittavia purkutyökaluja joidenkin rakenteiden irrottamista varten. Irrotetut rakenteet kiinnitettiin uudestaan tarkastuksen päätteeksi. Ultraäänidetektori (Pettersson D240x) pidettiin tarkastuksen ajan päällä mahdollisten lepakoiden äänien havaitsemiseksi.

Kohteessa Talmankaari 5 tehtiin ensimmäisten papanalöytöjen perusteella jatkoselvitys, joka toteutettiin AnaBat SD1 -passiiviseurantadetektorilla. Detektori asennettiin 24.6.2024 autotallin yläpohjatilaan, mistä papanatkin löytyivät, ja se oli paikalla 4.9.2024 saakka. Passiiviseurannan lisäksi rakennusta tarkkailtiin iltahämärässä kahtena iltana (24.6. ja 4.7.2024). Sää oli molempina tarkkailuajankohtina hyvä (lämpötila klo 23 noin +17 °C, pilvistä, tyyntä ja poutaa).

3 TULOKSET

Kesäkuun 2024 tarkastuksissa havaittiin lepakoiden ulostepapanoita muutamassa kohteessa.

Talmankaari 5:n autotallin (kuva 3; ks. raportin liite) yläpohjatilassa havaittiin kesäkuussa useita kymmeniä lepakonpapanoita hormin eteläpuolella (kuva 4). Löydön perusteella suositeltiin jatkoselvitystä, jonka Sipoon kunta tilasi (ks. alaluku 2.2). Yläpohjaan asennettiin 24.6.2024 passiiviseurantadetektori, joka oli loppukesän aikana tallentanut ääniä siippalajista ja korvayököstä (kuva 2). Viimeksi mainittu laji oli lentänyt yläpohjatilassa erityisesti elokuussa. Detektorin poishaun yhteydessä 4.9.2024 löytyi yläpohjatilasta kasa tuoreita papanoita (kuva 5), jotka eivät olleet paikalla kesäkuussa. Detektorin akunvaihdon yhteydessä yläpohjatilassa ei havaittu lepakoita kesällä. Tarkkailujen yhteydessä ei havaittu rakennuksesta lähteviä lepakoita.

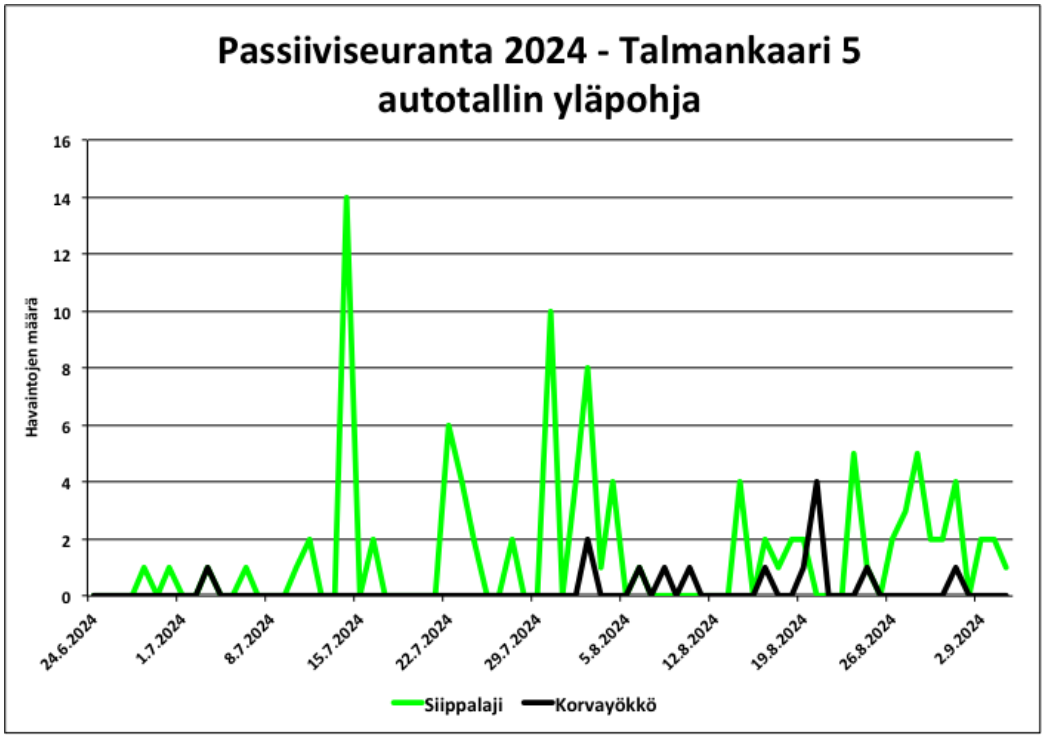

Kuva 2. Talmankaari 5:n autotallin yläpohjatilassa sijainnut passiiviseurantadetektori tallensi siippalajin ja korvayökön ääniä.

Talmankaari 101:n päärakennuksen (kuva 6; ks. raportin liite) ullakolta löytyi yksi vanha lepakonpapana (kuva 7). Tiilistä ja päreistä koostuva kattorakenne todettiin lepakoille sopivaksi, mutta rakennus on osittain varjossa ja ullakkotila oli vielä keskipäivän aikaan varsin viileän tuntuinen. Lepakot suosivat usein lämpimiä piilopaikkoja. Rakennuksen kellarissa ei havaittu merkkejä lepakoista eikä tila vaikuttanut erityisen sopivalta talvehtimispaikalta. Myös samalla piha-alueella sijaitsevan autotalli-/saunarakennuksen (kuva 8) pohjoispäädyssä oli yksittäisiä vanhoja papanoita. Saunan yläpuolella on yläpohjatila, johon on pääsy liiterin kautta. Yläpohjasta ei löytynyt papanoita, mutta tila vaikutti lepakoille sopivalta. Päärakennuksen ja liiterin löydöt eivät viittaa ekologisesti merkittäviin piilopaikkoihin. Piiloja on todennäköisesti käyttänyt vain yksittäinen lepakko. Papanat olivat vanhoja ja niitä oli vähän.

Talmankaari 36:n tarkastuksessa ei löytynyt merkkejä lepakoista yhdestäkään rakennuksesta. Asuinrakennus (kuva 9) oli lukossa ja ovi oli ruuvattu kiinni. Rakennus todettiin lepakoiden kannalta pitkälti sopimattomaksi. Yläpohjatilaa ei ole ja seinämateriaalina on mineriittilevy. Varastorakennus (kuva 10) on huonokuntoinen ja yläpohja on paikoin painunut näkyvästi. Liikkuminen yläpohjatilassa oli vaarallista ja paikoin mahdotonta. Rakennus tarkastettiin päädyistä. Vihreä aittarakennus (kuva 11) ei ole lepakoille sopiva eikä rakennuksesta löytynyt jälkiä niiden esiintymisestä. Punainen mökkirakennus (kuva 12) sen sijaan vaikutti lepakoille sopivalta, mutta sen yläpohjatilasta (kuva 13) ei löytynyt ainuttakaan papanaa.

Navetta (kuva 14) on iso rakennus, jonka vesikatto on osittain romahtanut. Navetasta ei löytynyt merkkejä lepakoiden oleskelusta.

Talmankaari 120:n pihapiirin rakennuksista ei löytynyt lepakoiden papanoita. Potentiaalisin rakennus on etuportin edessä oleva vanha savusauna (kuva 15). Sen yläpohjatilasta ei kuitenkaan löytynyt papanoita. Kellarin (kuva 16) tarkistuksessa todettiin, että tila voisi olla potentiaalinen, muttei erityisen todennäköinen talvehtimispaikka. Ison varastorakennuksen (kuva 17) yläpohjatila tarkastettiin turvallisuussyistä vain eteläpäädystä. Katto oli monin paikoin painunut ja osittain romahtanut. Rakennuksen pohjoispääty on kokonaan romahtanut. Koko varastorakennus on erittäin huonossa kunnossa. Jälkiä lepakoista ei löytynyt. Autotallista (kuva 18) ja romahtamaisillaan olevasta ladostakaan (kuva 19) ei löytynyt papanoita.

Martinkyläntie 594:ssä sijaitseva vanha mökki (kuva 20) vaikutti alustavasti lepakoille sopivalta, mutta yläpohjatilan tarkastuksessa todettiin, että rakennus on erittäin huonokuntoinen. Osa välikatosta oli sortunut hormin vierestä. Melkein koko yläpohjatila onnistuttiin silti tarkistamaan, mutta jälkiä lepakoiden esiintymisestä ei ollut. Martinkyläntie 595:ssä sijaitseva vanha tiilitehdas (kuva 21) tarkastettiin ja rakennuksen sopivuus lepakoille arvioitiin vain ulkopuolelta. Yläpohjatilan tarkastukseen ei saatu omistajan suostumusta. Yläpohjatila on ilmeisesti erittäin ahdas ja matala, eikä välttämättä toimi erityisen hyvin lepakoiden piilopaikkana. Rakennuksen tiiliseinät ja tiilistä rakennettu torni eteläsivulla saattavat sen sijaan tarjota lepakoille piilopaikkoja. Torniin ei ollut pääsyä.

Kaikkien tarkastettujen rakennusten maastohavainnot on koottu taulukkoon 1.

Taulukko 1. Rakennusten tarkastuksissa tehdyt havainnot.

Osoite	Tarkistettu	Kohde	Rakenne	Havainnot
Talmankaari 101	3.6.2024	Asuinrakennus	Noin 6 m korkea puuverhoiltu talo tiilikatolla jonka alla vanha pärekatto. Yksi pellitetty hormi. Talon alla pieni kellari.	Pääsy eteiseen työkalujen avulla. Yläpohja tarkistettiin. Yksi papana löytyi hormin läheltä. Talo osittain varjossa ja ullakko vaikutti viileältä vielä keskipäivän aikaan.
	13.6.2024	Autotalli+sauna	Seinät pystylaudoitusta ja katto huopaa. Yläpohjaa ainoastaan saunaosastolla.	Autotalli kosteahko tila, ei sopiva. Koko rakennus varjossa ja viileän tuntuinen. Saunaan pääsy, ei havaintoja. Liiteriin pääsy työkalujen avulla ja siitä käynti saunan yläpohjaan tikkaiden avulla. Ei havaintoja saunan yläpohjalta, mutta tila vaikutti sopivalta. Liiterin lattialla yksittäisiä vanhoja papanoita pohjoispäädyssä.
Talmankaari 5	13.6.2024	Autotalli	Puuverhous, katto korkeaa peltiprofiilia joka asennettu uudelle koolaukselle vanhan huopakaton päälle.	Yläpohja tarkistettiin. Käynti luoteispäädyn luukun kautta. Hormin etelä- ja lounaispuolelta löytyi joitain kymmeniä papanoita. Lisäselvitystarve. AnaBat SD1 detektori asennettiin yläpohjaan 24.6.2024 klo 21:30 NW päätyyn suunnattuna kohti hormia ja papanahavaintoja. Rakennuksen tarkkailua samana iltana + toinen käynti 4.7.2024
Martinkyläntie 595	3.6.2024	Tiilitehdas	Ainakin osittain tiilirunkoinen, osittain puuverhoiltu pitkä rakennus. Katto saumapeltiä ja yläpohjatila omistajan mukaan vain noin 30 cm korkea.	Rakennukseen tarkistukseen ei saatu omistajalta lupaa. Yläpohjatilan tarkistusmahdollisuudet lienevät rajalliset, sillä liikkumatilaa on erittäin vähän. Tiilitornissa ja seinissä saattaa paikoin olla lepakoille sopivia koloja tai rakoja?
Martinkyläntie 594	3.6.2024	Hylätty mökki	Puuverhoilu, huopakatto. Yläpohja osittain romahtanut. Käyntiluukku yläpohjaan länsipäädyssä.	Yläpohjassa ei merkkejä lepakoista. Hormin ja katon välissä rakoja joista päivä paistaa läpi. Mökki erittäin huonossa kunnossa.
Talmankaari 36	3.6.2024	Vihreä aitta	Pieni puurunkoinen rakennus pystylaudoituksella. Ei yläpohjaa. Saumapeltikatto	Katto painunut, ei havaintoja lepakoista
		Keltainen varastorakennus	Saumapeltikatto ja alushuopa. Ei hormia	Yläpohja ei turvallista tarkistaa kokonaan. Välikatto painunut sisäpuolelta ja kattoristikoita katkennut. Tarkistettiin noin 1/3 pituudesta eteläpäädystä katsoen. Ei havaintoja lepakoista, mutta yläpohjatila osittain sopiva. Pohjoispäädyn luukun kohdalla ei papanahavaintoja.
		Päärakennus (vaaleaa mineriittilevyä seinillä)	Yläpohja rakennustavan perusteella hyvin pieni tai olematon.	Rakennus lukossa, ovi ruuvattu eikä pääsyä yläpohjaan ulkopuolelta. Ei lupaa purkaa oven kiinnitykset
		Punainen mökki	Pystylaudoitu, yksi hormi, yläpohjaan käynti länsipäädyssä olevasta luukusta	Tila kaikin puolin sopiva lepakoille mutta havaintoja ei tehty. Ei edes hormin ympärillä. Koko yläpohja ryömittiin läpi.
		Keltainen navettarakennus	Katto profiilipeltiä ja alla päreitä.	Katto osittain romahtanut eteläpuolella. Ei papanahavaintoja. Yliset tarkistettiin kokonaan.
Talmankaari 120	13.6.2024	Sauna	Yläpohjassa maa-/hiekkatäyte	Ei papanahavaintoja
		Kellari	Yläpohjatila olemassa, mutta vaikutti olevan sortumavaarassa	Yläpohjassa ei viitteitä lepakoista. Tarkistettiin päädystä sortumisvaaran takia. Kellaritila potentiaalinen vaikkei todennäköinen talvehtimispaikka.
		Keltainen varastorakennus	Vesi- ja välikatto paikoin romahtanut, rakennus erittäin huonossa kunnossa	Pohjoispääty romahtanut täysin. Yläpohja tarkistettiin ainoastaan eteläpäädyn kohdalta, ei havaintoja. Sisätiloissa ei havaintoja lepakoista tai niiden jäljistä.
		Autotalli	Ei yläpohjaa	Rakennus tarkistettiin päädystä luukun kautta. Ei havaintoja
		Lato	Katto profiilipeltiä suoraan aluslaudoituksen päällä.	Viileä tila koska varjossa, ei vaikuttanut sopivalta. Ei havaintoja.

4 YHTEENVETO JA SUOSITUKSET

Talmankaaren asemakaavan lepakkoselvityksen täydennyksessä löydettiin jälkiä lepakoiden esiintymisestä muutamasta kohteesta. Niistä merkittävin oli Talmankaari 5:n autotalli, jonka yläpohjatilasta löytyi eniten lepakoiden ulostepapanoita. Kohteessa tehtiin löydön perusteella passiiviseurantaa ja aktiivista tarkkailua kesän 2024 aikana. Passiiviseurannan tulosten perusteella siippalaji ja korvayökkö käyttivät tilaa epäsäännöllisesti. Detektoritallenteiden ja ulostepapanoiden pienen määrän perusteella kyseessä on pienikokoinen yhdyskunta tai mahdollisesti yksittäiset lepakot. Yläpohjatilaan kesän 2024 aikana ilmestyneiden tuoreiden papanoiden perusteella on mahdollista, että lepakot ovat vasta nyt asettumassa rakennukseen. Havainnot eivät viittaa pitkään jatkuneeseen käyttöön.

Lepakoiden käyttämät kulkuaukot Talmankaari 5:n autotalliin eivät ole tiedossa. Rakennuksen tarkkailun yhteydessä ei havaittu piilosta poistuvia tai sinne palaavia lepakoita. Autotallin luoteispäädyssä on avoin luukku, josta lepakoilla on helppo pääsy yläpohjatilaan. Harjapellin alta on ilmeisesti pääsy kattorakenteisiin. Vesikatteen profiili on varsin korkea, joten se tarjoaa runsaasti piilopaikkavaihtoehtoja vesikaton ja aluskatteen välisissä raoissa. Pellin alla olevia mahdollisia piiloja ei voida paikantaa purkamatta kattoa.

Tulosten perusteella Talmankaari 5:n autotalli on todennäköisesti muutaman lepakkoyksilön epäsäännöllisesti käyttämä kesäaikainen piilopaikka. Sen ekologinen merkitys saattaa olla vähäinen, mutta tämän arvioiminen edellyttäisi pidempää seurantaa. Ns. varovaisuusperiaatteen mukaisesti kohde on syytä tulkita lepakoiden lisääntymis- tai levähdyspaikaksi. Rakennusta koskee tällöin luonnonsuojelulain 78 § 2 mom:n mukainen hävittämis- ja heikentämiskielto. Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus voi myöntää luvan poiketa kiellosta rakennuksen purkamiseksi, jos luonnonsuojelulain 83 §:ssä luetellut edellytykset täyttyvät.

Talmankaari 101:n päärakennuksesta löytyi yksi sekä sauna- ja autotallirakennuksesta muutama vanha lepakon papana. Näitä rakennuksia ei tulkittu lepakoiden lisääntymis- tai levähdyspaikoiksi. Löydöt eivät viittaa ekologisesti merkittäviin piilopaikkoihin, joita olisi käytetty säännöllisesti ja/tai pitkäaikaisesti. Rakennuksia on todennäköisesti käyttänyt vain yksittäinen lepakko. Papanat olivat vanhoja ja niitä oli vähän.

Lepakot suosivat tavallisesti vanhoja, mutta terveitä rakennuksia. Usein rakennuksessa oleva piilopaikka sijaitsee nopeasti lämpenevässä kohdassa, johon aurinko paistaa ainakin osan päivästä. Lepakoiden mahdollisuudet hyödyntää rakennusta heikkenevät merkittävästi viimeistään vesikaton sorruttua. Osa tarkastetuista rakennuksista oli hyvin huonokuntoisia.

Tarkastettujen rakennusten purkamiselle ei vuoden 2024 tulosten perusteella ole lepakoiden esiintymisestä johtuvaa estettä lukuun ottamatta Talmankaari 5:n autotallia, jonka purkaminen edellyttää poikkeusluvan hakemista ja saamista. Lisäksi osoitteessa Martinkyläntie 595 sijaitseva entinen tiilitehdasrakennus tulee tarkastaa perusteellisemmin ennen sen mahdollista purkamista; vuonna 2024 kaikkien

potentiaalisten rakenteiden ja rakennuksen osien tarkastaminen ei ollut mahdollista.

Koska kaikkien rakennusten kaikkia rakenteita ei ollut mahdollista avata ja tarkastaa, suositellaan purkutyöt tehtäväksi varmuuden vuoksi marraskuun ja maaliskuun välisenä aikana, jolloin lepakot eivät oleskele rakennuksissa.

5 TIIVISTELMÄ – SAMMANDRAG

Tiivistelmä

Tässä selvityksessä tarkastettiin lepakoiden esiintyminen Sipoossa osoitteissa Talmankaari 5, 36, 101 ja 120 sekä Martinkyläntie 594 ja 595 sijaitsevissa mahdollisesti purettavissa rakennuksissa. Lepakoita ja niiden jälkiä etsittiin rakennusten potentiaalisista rakenteista mahdollisten lisääntymis- tai levähdyspaikkojen paikantamiseksi. Talmankaari 5:n autotallin yläpohjasta löytyi lepakoiden suojeltu piilopaikka. Kesällä 2024 kohteessa tehdyt lisäselvitykset paljastivat siippalajin ja korvayökön käyneen yläpohjatilassa. Monet tarkastetuista rakennuksista ovat huonokuntoisia, mikä vähentää niiden arvoa lepakoille.

Sammandrag

I denna undersökning i Sibbo granskades möjliga rivningsobjekt pä Tallmobågen 5, 36, 101 och 120, samt på Mårtensbyvägen 594 och 595, för att finna fladdermössens föröknings- och rastplatser. Undersökningen utfördes genom att leta efter fladdermöss och diverse spår efter dessa i byggnadernas mest sannolika konstruktioner. Ett fredat gömställe hittades i bilstallets vindsutrymmen på Tallmobågen 5. Uppföljande undersökningar som utfördes i objektet under sommaren 2024 avslöjade att åtminstone en *Myotis*-art samt ett brunlångöra hade vistats i vindsutrymmet nu och då. Många av de granskade byggnaderna är i dåligt skick, vilket minskar deras värde för fladdermössen.

6 LÄHTEET JA KIRJALLISUUS

Collins, J. (toim.) 2016: Bat surveys for professional ecologists: Good practice guidelines. 3rd edition. – The Bat Conservation Trust, Lontoo. 100 s.

Korvenpää, T. 2022: Talmankaaren asemakaava-alue: Luontoarvojen katselmuksen täydennys ja laajennusalueen luontoselvitys. – Luonto- ja ympäristötutkimus Envibio Oy. 17 s.

Mäkelä, K. & Salo, P. 2024: Luontoselvitykset ja luontovaikutusten arviointi. Opas tekijälle, tilaajalle ja viranomaiselle. 2. korj. p. – Suomen ympäristökeskuksen raportteja 43/2023:1–374.

Sierla, L., Lammi, E., Mannila, J. & Nironen, M. 2004: Direktiivilajien huomioon ottaminen suunnittelussa. – Suomen ympäristö 742:1–113.

SLTY 2023: Lepakkokartoitusohje 2023. Suomen lepakkotieteellisen yhdistyksen suosituksia lepakkokartoitusten tekijöille, tilaajille ja kartoitustietoja käyttäville viranomaisille. – Suomen lepakkotieteellinen yhdistys ry. 63 s.

7 KUVALIITE

Kuva 3. Talmankaari 5:n autotalli.

Kuva 4. Papanoita alkukesällä 2024 autotallirakennuksen yläpohjatilassa.

Kuva 5. Tuoreita papanoita lautojen ja eristepurujen päällä Talmankaari 5:n autotallin yläpohjatilassa.

Kuva 6. Talmankaari 101:n päärakennus.

Kuva 7. Talmankaari 101:n päärakennuksen ullakolta löytyi ainoastaan yksi vanha papana.

Kuva 8. Talmankaari 101:n autotalli/saunarakennus. Keskellä olevasta liiteristä löytyi muutama vanha papana.

Kuva 9. Talmankaari 36:n päärakennus.

Kuva 10. Huonokuntoinen varastorakennus osoitteessa Talmankaari 36.

Kuva 11. Talmankaari 36:n aittarakennus.

Kuva 12. Punainen mökki osoitteessa Talmankaari 36.

Kuva 13. Talmankaari 36:n punaisen mökin yläpohjatila vaikutti lepakoille sopivalta, mutta papanoita ei kuitenkaan löydetty.

Kuva 14. Myöskään Talmankaari 36:n navetasta ei löydetty merkkejä lepakoista. Rakennuksen katto on romahtanut toiselta puolelta.

Kuva 15. Talmankaari 120:n savusaunan yläpohjatila arvioitiin lepakoille soveltuvaksi.

Kuva 16. Talmankaari 120:n kellarista ei löydetty merkkejä lepakoista, mutta se saattaisi soveltua talvehtimispaikaksi.

Kuva 17. Talmankaari 120:n varastorakennus on erittäin huonokuntoinen ja yläpohjatila voitiin tarkastaa vain osittain.

Kuva 18. Talmankaari 120:n autotalli, josta ei löydetty merkkejä lepakoista.

Kuva 19. Talmankaari 120:n lato on osin romahtanut ja sijaitsee varjoisassa paikassa.

Kuva 20. Martinkyläntie 594:n hylätty mökki on huonossa kunnossa ja yläpohja on osittain sortunut.

Kuva 21. Martinkyläntie 595:n vanhan tiilitehtaan tarkastamiseen ei saatu omistajan lupaa. Hänen mukaansa rakennuksen yläpohjatila on olematon, eikä siellä pysty liikkumaan.

YMPÄRISTÖSUUNNITTELU
ENVIRO

SIPOO, MARTINKYLÄNTIE 582
RAKENNUSTEN LEPAKKOTARKASTUS

Rasmus Karlsson & Marko Vauhkonen

2.3.2025

SIPOO, MARTINKYLÄNTIE 582
RAKENNUSTEN LEPAKKOTARKASTUS

Sisällys

1 Johdanto 3
2 Aineisto ja menetelmät 3
2.1 Selvitysalue 3
2.2 Maastotyöt 4
3 Tulokset 4
4 Yhteenveto ja suositukset 6
5 Lähteet ja kirjallisuus 7

Kansi: Entinen savustamorakennus osoitteessa Martinkyläntie 582.

Pohjakartat ja ilmakuvat © Maanmittauslaitos.

Valokuvat © Rasmus Karlsson.

1 JOHDANTO

Sipoon kunta omistaa Talmassa osoitteessa Martinkyläntie 582 sijaitsevan kiinteistön (Pakkala 753-421-5-287). Kiinteistöllä sijaitsee kaksi huonokuntoista rakennusta, jotka ovat tyhjillään ja ne on tarkoitus purkaa.

Sipoon kunta tilasi rakennuksia koskevan lepakkotarkastuksen Ympäristösuunnittelu Enviro Oy:ltä. Työn on tehnyt biologi, FM Rasmus Karlsson ja raportointiin on osallistunut myös biologi, FM Marko Vauhkonen.

2 AINEISTO JA MENETELMÄT

2.1 Selvitysalue

Lepakkotarkastus käsitti kuvassa 1 osoitetut rakennukset kiinteistöllä Pakkala 753-421-5-287. Rakennuksista toinen on entinen savustamo (kansikuva) ja toinen talousrakennus (kuva 4).

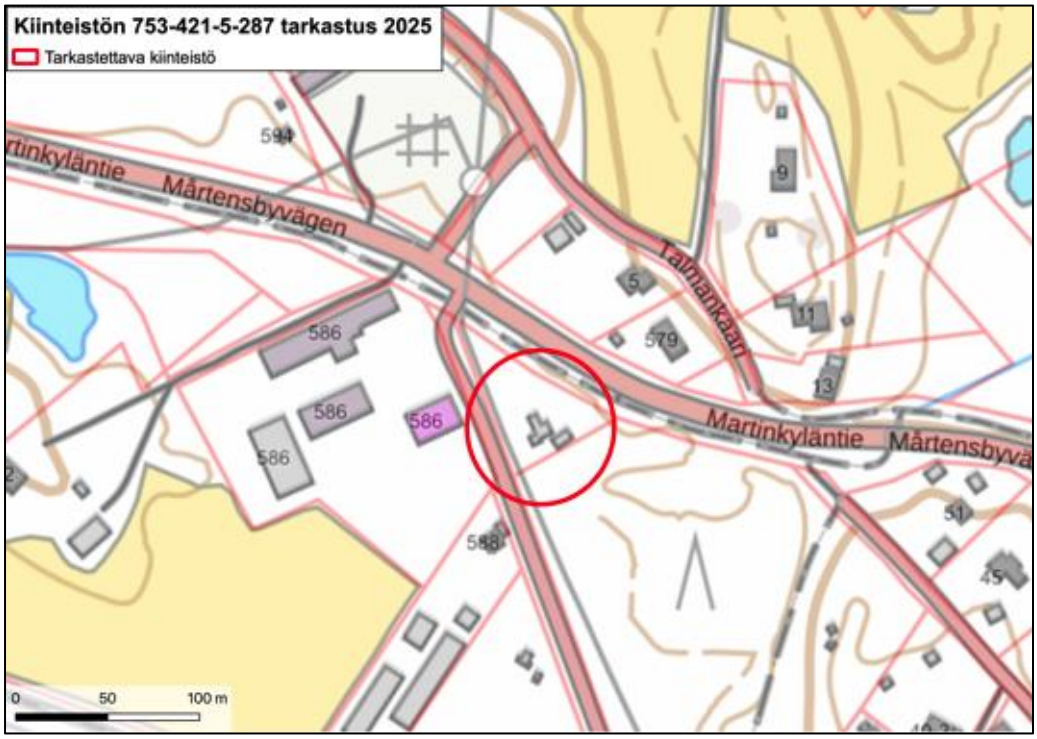

Kuva 1. Tarkastetut rakennukset osoitteessa Martinkyläntie 582 on ympyröity punaisella viivalla.

2.2 Maastotyöt

Rakennukset tarkastettiin sisä- ja ulkopuolelta päiväsaikaan 31.1.2025, jolloin ulkolämpötila oli tarkastuksen alussa +3 °C. Ulkopuolelta arvioitiin rakennusten yleistä sopivuutta lepakoille ja mahdollisia potentiaalisia rakenteita.

Papanoita tai muita merkkejä lepakoiden oleskelusta etsittiin niille sopivista rakenteista, kuten yläpohjatiloista, harjan alta, päädyistä, ikkunanpuitteista ja seinien vierestä.

Työssä käytettiin apuna tarkastuskameraa (Bosch GIC 120 Professional), valaisimia ja tikkaita sekä tarvittavia purkutyökaluja joidenkin rakenteiden irrottamista varten. Irrotetut rakenteet kiinnitettiin uudestaan tarkastuksen päätteeksi.

Rakenteita havainnoitiin myös lämpökameralla (Pulsar Axion XG35) mahdollisten talvehtivien lepakoiden paikallistamiseksi. Ultraäänidetektori (Pettersson D240x) pidettiin tarkastuksen ajan päällä mahdollisten lepakoiden äänien havaitsemiseksi. Lämpötila ja ilmankosteus määritettiin Trotec BC06 -mittarilla.

Tarkastuksessa sovellettiin luvussa 5 lueteltujen julkaisujen ohjeita.

3 TULOKSET

Entisen **savustamorakennuksen** sisätiloista ei löytynyt lepakoiden papanoita tai muita merkkejä niiden oleskelusta.

Savustamon havainnoidut rakenteet eivät vaikuttaneet lepakoille sopivilta. Sisäkatto on eristetty, muovitettu ja koolaus laitettu paikalleen, mutta kattopaneelia ei ole. Muovinen pinta ei tarjoa lepakoille sopivia piiloja (kuva 2). Rakennus ei ole lepakoille sopiva talvehtimispaikka. Sisälämpötila vaihtelee varsin nopeasti ulkolämpötilan mukaan; tarkastuskäynnillä rakennuksen sisälämpötila oli +5,2 °C ja suhteellinen ilmankosteus 70,5 %.

Myös savustamorakennuksen ulkopuoli tarkastettiin eikä viitteitä lepakoiden esiintymisestä löytynyt. Ulkoseinissä on tiivis vaakapanelointi, joka ei tarjoa lepakoille sopivia koloja tai rakoja. Kaksilappeisen pulpettikaton vesikatteena on profiilipelti, joka on asennettu suoraan kattoruoteiden päälle. Lepakoille jää periaatteessa ryömintätila profiilin ja jokaisen kattoruoteen väliin, mutta rakenne ei ole yhtä sopiva kuin esimerkiksi päreiden päälle asennettu pelti.

Savustamorakennuksen yläpohjatilaan päästiin irrottamalla lappeiden välissä sijaitseva ikkunalasi, joka kiinnitettiin uudestaan tarkastuksen jälkeen. Myöskään yläpohjatilassa ei havaittu merkkejä lepakoiden oleskelusta. Eristeenä on lasi-/mineraalivilla (kuva 3) ja yläpohjatilaa on rakennustavan vuoksi vain osassa rakennusta. Varsinaisen savustamo-osan seinämateriaalina vaikuttaisi olevan kevytbetoniharkko, joka ei tarjoa lepakoille sopivia koloja tai rakoja.

Kuva 2. Savustamorakennuksen sisäkatto on viimeistelemätön. Höyrynsulkumuovilla peitetty pinta ei tarjoa lepakoille sopivia piilopaikkoja.

Kuva 3. Savustamorakennuksen yläpohjatilassa ei tehty havaintoja lepakoiden esiintymisestä.

Talousrakennuksessa on pulpettimuotoinen profiilipeltikatto ilman aluskatetta. Rakennuksen etupuoli on osittain auki (kuva 4). Rakennuksessa ei havaittu merkkejä lepakoiden esiintymisestä eivätkä rakenteet vaikuttaneet sopivilta lepakoiden piilopaikkojen kannalta.

Kuva 4. Osittain avoin talousrakennus ei sovi lepakoiden piilopaikaksi. Merkkejä lepakoiden esiintymisestä ei todettu.

4 YHTEENVETO JA SUOSITUKSET

Sipoon Talmassa osoitteessa Martinkyläntie 582 sijaitsevien rakennusten tarkastuksessa ei löydetty lepakoiden jätöksiä eikä muita merkkejä tai viitteitä niiden esiintymisestä. Rakennukset eivät ole lepakoiden piilopaikkojen kannalta erityisen sopivia, koska hyvin soveltuvat rakenteet tms. paikat puuttuvat.

Molemmat tarkastetut rakennukset ovat lämmittämättömiä ja niiden sisälämpötila seuraa ulkolämpötilan vaihteluita. Tästä johtuen rakennukset eivät sovellu lepakoiden talvehtimispaikoiksi.

Kiinteistön rakennusten purkamiselle ei tämän tarkastuskäynnin tulosten perusteella ole lepakoiden esiintymisestä johtuvaa estettä. Epävarmuustekijät huomioon ottaen voidaan todeta riittävällä varmuudella, ettei rakennuksissa todennäköisesti ole lepakoiden lisääntymis- tai levähdyspaikkoja.

5 LÄHTEET JA KIRJALLISUUS

Collins, J. (toim.) 2016: Bat surveys for professional ecologists: Good practice guidelines. 3rd edition. – The Bat Conservation Trust, Lontoo. 100 s.

Mäkelä, K. & Salo, P. 2024: Luontoselvitykset ja luontovaikutusten arviointi. Opas tekijälle, tilaajalle ja viranomaiselle. 2. korj. p. – Suomen ympäristökeskuksen raportteja 43/2023:1–374.

Sierla, L., Lammi, E., Mannila, J. & Nironen, M. 2004: Direktiivilajien huomioon ottaminen suunnittelussa. – Suomen ympäristö 742:1–113.

SLTY 2023: Lepakkokartoitusohje 2023. Suomen lepakkotieteellisen yhdistyksen suosituksia lepakkokartoitusten tekijöille, tilaajille ja kartoitustietoja käyttäville viranomaisille. – Suomen lepakkotieteellinen yhdistys ry. 63 s.

YMPÄRISTÖSUUNNITTELU
ENVIRO

SIPOO, TALMANKAARI 5
LEPAKOIDEN PIILOPAIKAN JATKOSEURANTA

Rasmus Karlsson & Marko Vauhkonen

2.11.2025

SIPOO, TALMANKAARI 5
LEPAKOIDEN PIILOPAIKAN JATKOSEURANTA

Sisällys

1 Johdanto 3
2 Aineisto ja menetelmät 3
3 Tulokset 5
4 Yhteenveto ja suositukset 8
5 Lähteet ja kirjallisuus 9

Kansi: Talmankaari 5:n autotallirakennus toimii lepakoiden piilopaikkana.

Valokuvat © Rasmus Karlsson.

1 JOHDANTO

Sipoon kunta laatii asemakaavaa Talman kyläkeskuksessa sijaitsevalle Talmankaaren alueelle (TM6). Kaavaa varten on tehty lepakkoselvitys (Korvenpää 2022), johon ei kuitenkaan sisältynyt rakennusten tarkastuksia.

Talmankaaren alueella on useita vanhoja tai huonokuntoisia rakennuksia, jotka aiotaan todennäköisesti purkaa. Sipoon kunta tilasi näitä rakennuksia koskevan täydentävän lepakkoselvityksen vuonna 2024 Ympäristösuunnittelu Enviro Oy:ltä. Selvityksessä (Karlsson & Vauhkonen 2025) todettiin lepakoiden käyttävän piilopaikkanaan autotallirakennusta osoitteessa Talmankaari 5.

Uudenmaan ELY-keskus on ehdottanut kohteen täydentävää jatkoselvitystä, jotta saataisiin lisätietoja piilopaikan luonteesta ja käytön säännöllisyydestä sekä lepakkolajista/-lajeista ja niiden yksilömääristä mahdollista poikkeamislupahakemusta (rakennuksen purkaminen) varten.

Sipoon kunta tilasi autotallirakennusta koskevan jatkoseurannan vuonna 2025 Ympäristösuunnittelu Enviro Oy:ltä. Työn on tehnyt biologi, FM Rasmus Karlsson ja raportointiin on osallistunut myös biologi, FM Marko Vauhkonen.

2 AINEISTO JA MENETELMÄT

Lepakoiden piilopaikan jatkoseuranta toteutettiin pääasiassa passiiviseurantadetektorilla (AnaBat SD1), joka asennettiin Talmankaari 5:n autotallirakennuksen yläpohjatilaan 29.4.2025. Laite oli paikalla 2.9.2025 saakka. Detektorin herkkyys oli säädetty asentoon 6 ja laite oli asetettu tallentamaan jokaisena vuorokautena klo 19–07 välisenä aikana.

Yläpohjatilassa pidettiin myös täyden spektrin Audiomoth-detektoria kahden viikon ajan jaksolla 10.–23.6.2025. Detektori tallensi klo 20–04 välisenä aikana ja siinä käytettiin vahvistusasetusta ”Low”, 16 kHz ylipäästösuodatinta ja amplituditriggeriä 2 %:n kynnysarvolla.

Passiiviseurannan lisäksi rakennus tarkastettiin kuusi kertaa eli kerran kuukaudessa huhti–syyskuun 2025 aikana. Papanoita tai muita merkkejä lepakoiden oleskelusta etsittiin niille sopivista rakenteista, kuten yläpohjatilasta, harjan alta, päädyistä, ikkunanpuitteista sekä hormien ja seinien vierestä. Työssä käytettiin apuna tarkastuskameraa (Bosch Professional GIC 120). Kaikille aikaisemmille papanalöytöpaikoille sekä keskiharjanteen alle ja hormin ympärille levitettiin paperia mahdollisten uusien ulostepapanoiden havaitsemiseksi (kuva 1).

Tulosten täydentämiseksi tehtiin aktiivihavainnointia ja tarkkailua neljänä yönä kesä–elokuussa 2025. Käyntikertojen ajoittuminen ja niiden sääolot ilmenevät taulukosta 1. Tarkkailu aloitettiin auringonlaskun aikaan ja sitä jatkettiin noin 90 minuutin ajan. Lepakoita havainnoitiin ultraäänidetektorin (Pettersson D240x)

avulla sekä lämpökameraa (Pulsar XG35 Compact) hyödyntäen. Lämpökamera tallensi rakennuksesta videokuvaa jokaisella tarkkailukerralla. Tallenteet käytiin jälkeenpäin läpi tietokoneella.

Kuva 1. Yläpohjatilaan levitettiin keskiharjanteen alle sekä muihin sopiviin kohtiin puhdasta paperia uusien papanoiden havaitsemiseksi.

Taulukko 1. Säätiedot jokaisen tarkkailukerran alussa, auringonlaskun aikaan. RH = suhteellinen ilmankosteus.

Päivämäärä	Kellonaika	Lämpötila	Tuuli	Pilvisyys	Muita havaintoja
4.6.2025	22:40	+13,3°C	S3	1/8	Kevyttä tuulta tarkkailupaikalla, hyttysiä pyörii ympärillä
2.7.2025	22:45	+19,5°C	-	7/8	RH 67,5% Ohutta pilviharsoa, hellepäivä, hyönteisiä paljon
13.7.2025	22:35	+21,6°C	S1	4/8	RH 86,5% ukkosta eilen yöllä, hellepäivä, tyyni yö
2.8.2025	22:30	+16,9°C	S1	0/8	RH 90% ukkosta ja sateita viime yönä, nyt viileämpää

3 TULOKSET

Rakennuksen tarkastukset ja aktiivihavainnointi

Talmankaari 5:n autotallirakennuksen tarkastus- ja havainnointikäynneillä ei havaittu rakennuksessa oleskelevia tai rakennuksesta lähteviä lepakoita millään kerralla.

Yläpohjatilan papereille kertyi kesän aikana vain neljä papanaa, kaikki keskiharjanteen kohdalle (kuva 2).

Aktiivihavainnoinnissa tavattiin lepakoita vain yhdellä käyntikerralla neljästä. 2.8.2025 havaittiin kolme pohjanlepakkoa, jotka saalistivat autotallin läheisyydessä hetken ja jatkoivat tämän jälkeen muualle. Lepakot eivät tulleet autotallirakennuksesta.

Lämpökameratarkkailua tehtiin neljällä käyntikerralla. Autotallirakennusta tarkkailtiin useista eri kulmista kesän aikana, mutta lepakoita ei koskaan nähty lähtevän rakennuksen päädyistä, harjapellin alta tms. tyypillisistä paikoista.

Kuva 2. Yläpohjatilaan asetetuille papereille kertyi kesän aikana vain neljä lepakonpapanaa. Kuvassa yksi tuoreimmista syyskuussa.

Tarkkailujen yhteydessä todettiin viereisessä metsikössä muutamia kolopuita, jotka teoriassa voisivat toimia lepakoiden luonnonpiilopaikkoina (kuva 3). Koloja havainnoitiin kesän käyntikerroilla, mutta niistä ei havaittu lähtevän lepakoita.

Kuva 3. Talmankaari 5:n autotallin takana olevassa metsikössä on muutamia puita, joissa on lepakoille mahdollisesti sopivia koloja. Kuvassa on kolo haavassa.

Passiiviseuranta

Pitkäaikaisessa passiiviseurannassa AnaBat-detektoriin tallentui neljän eri lepakkolajin äänet (kuva 4): pohjanlepakon, siippalajin, korvayökön ja pikkulepakon. Detektori sijaitsi lähellä yläpohjatilan käyntiaukkoa, joten osa äänistä on todennäköisesti peräisin rakennuksen läheisyydessä (ulkopuolella) lentäneistä lepakoista. Tallenteissa ei ollut viitteitä sosiaalisista äänistä, joita usein havaitaan lepakoiden piilopaikoilla.

Siippalajin äänet runsastuivat hieman kesän loppua kohden. Elokuun lopussa detektoriin oli tallentunut myös pikkulepakon ääniä. Kyseessä on Suomessa harvalukuinen laji, jota havaitaan varsinkin etelä- ja länsirannikolla ja etenkin muuton aikaan. Tässä tapauksessa havaintoajankohta viittaa selkeästi muuttaviin yksilöihin. Korvayökköjä äänteli eniten loppukesällä, elokuussa.

Täyden spektrin Audiomoth-detektori soveltuu paremmin lepakoiden lajintunnistukseen. Laitteeseen tallentui kesäkuun seurantajaksolla siippalajin, korvayökön ja pohjanlepakon ääniä (taulukko 2). Detektori oli sijoitettu kauemmaksi yläpohjatilan käyntiaukosta, joten äänet ovat todennäköisesti peräisin yläpohjatilassa lentäneistä lepakoista. Tähänkään detektoriin ei tallentunut sosiaalisia ääniä. Havaintominuutteja oli keskimäärin noin yksi yötä kohden. Tällainen määrä ei viittaa isoon lepakkoyhdyskuntaan, vaan muutamiin tai yksittäisiin lepakkoyksilöihin.

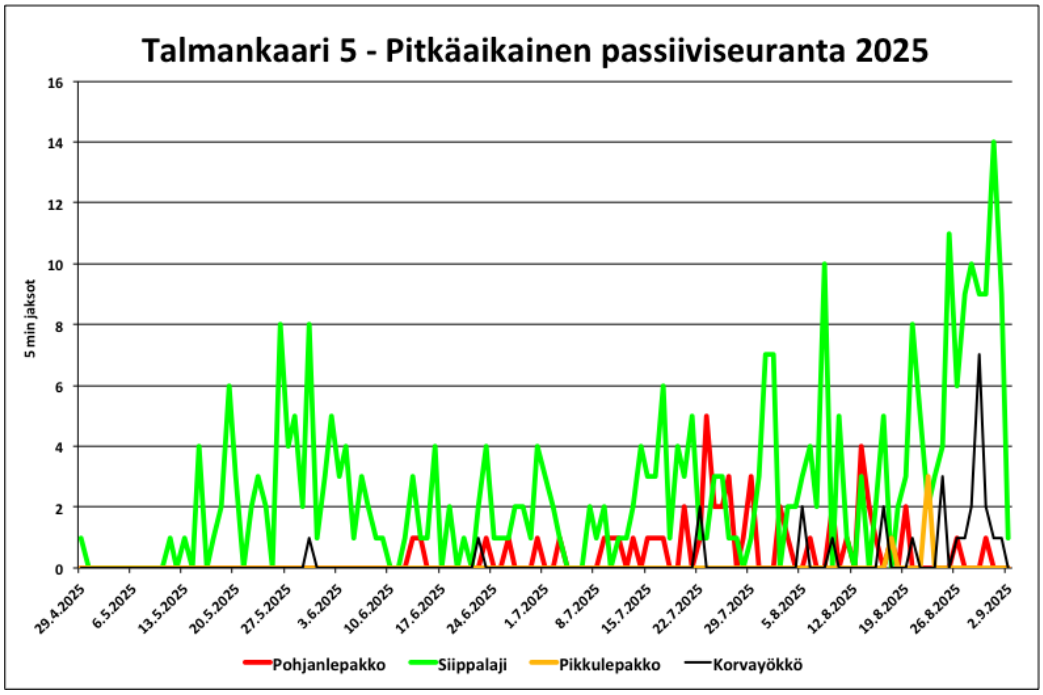

Kuva 4. Talmankaari 5:n autotallin yläpohjatilassa sijainnut AnaBat-passiiviseurantadetektori tallensi ääniä neljästä lepakkolajista. Loppukesällä paikalla oli käväissyt pikkulepakko, joka on Suomessa muuttava laji.

Taulukko 2. Audiomoth-detektoriin tallentuneet tuntikohtaiset havaintosekunnit jaksolla 10.–23.6.2025.

PVM	h:mm:ss	Lajit	Muut havainnot	Sekunteja tunneittain 22-04					
				22	23	00	01	02	03
10.6.2025	0.00.34	siippalaji, korvayökkö		0	0	2	16	13	3
11.6.2025	0.00.30	siippalaji		0	0	18	2	10	0
12.6.2025	0.01.11	siippalaji, pohjanlepakko		0	0	49	0	21	1
13.6.2025	0.00.21	siippalaji, korvayökkö		0	9	1	0	11	0
14.6.2025	0.00.42	korvayökkö, pohjanlepakko, siippalaji		0	5	0	0	37	0
15.6.2025	0.01.03	korvayökkö, siippalaji, pohjanlepakko		0	29	3	1	30	0
16.6.2025	0.00.48	siippalaji, pohjanlepakko		0	0	0	6	0	42
17.6.2025	0.01.05	pohjanlepakko, siippalaji		0	0	0	2	51	12
18.6.2025	0.00.28	pohjanlepakko, siippalaji		0	0	10	4	14	0
19.6.2025	0.00.42	siippalaji		0	0	19	5	18	0
20.6.2025	0.01.07	siippalaji		0	21	0	6	40	0
21.6.2025	0.01.29	siippalaji		0	9	80	0	0	0
22.6.2025	0.00.21	siippalaji, korvayökkö		0	11	4	5	1	0
23.6.2025	0.01.04	siippalaji		0	0	0	64	0	0

4 YHTEENVETO JA SUOSITUKSET

Talmankaari 5:n autotallirakennuksen tarkastuksissa löytyi vain neljä uutta ulostepapanaa yläpohjatilasta huhti–syyskuun 2025 välisellä jaksolla. Papanoita ei kertynyt hormin ympärille tai muihin kohtiin, joissa niitä nähtiin vuonna 2024 (Karlsson & Vauhkonen 2025). Papanoiden vähäisyys on jossain määrin ristiriidassa passiiviseurannan tulosten kanssa, sillä detektoriin tallentui kolmen lepakkolajin kaikuluotausääniä varsin säännöllisesti koko kesän ajan. Osa AnaBat-laitteen tallentamista äänistä on varmasti peräisin rakennuksen läheisyydessä lentäneistä lepakoista, mutta myös syvemmällä yläpohjatilassa sijainnut Audiomoth-detektori tallensi kolmen eri lajin ääniä kesäkuussa. Tähän nähden papanoita oli kertynyt yläpohjatilaan hämmästyttävän vähän.

Papanoiden vähäisyys herättää kysymyksen lepakoiden oleskelupaikasta ja sen mahdollisesta sijainnista autotallin rakenteissa. Rakennuksessa on korkeaprofiilinen peltikate, joka on asennettu runsaasti tuuletusrakoja tarjoavien kattoruoteiden päälle. Kyseinen rakenne sisältää paljon lepakoille sopivia piilopaikkoja aluskatteen (umpilaudoitus) ja vesikatteen välisissä raoissa. Kyseisiä rakenteita ei pääse tutkimaan kuin peltikatetta purkamalla. Tätä ei voitu tehdä kesän 2025 selvityksen yhteydessä, sillä toimenpide olisi voinut häiritä suojeltua lisääntymis- tai levähdyspaikkaa. Kesällä 2025 käytiin kuitenkin rakennuksen katolla etsimässä vesikatteen raoista mahdollisesti tippuvia papanoita, mutta sellaisia ei löydetty.

Jatkoseurannan tulosten perusteella lepakot ovat todennäköisesti käyttäneet autotallirakennusta piilopaikkanaan ainakin ajoittain tai lyhytkestoisesti kesän 2025 aikana. Näköhavaintojen täydellinen puuttuminen yläpohjatilan tarkastuksissa ja rakennuksen aktiivitarkkailussa viittaa siihen, että lepakot eivät oleskele rakennuksessa yhtäjaksoisesti tai edes pitkäkestoisesti kesän aikana.

Mikään tuloksissa ei viittaa lepakoiden lisääntymiseen, joten autotalli on ilmeisesti toiminut niiden levähdyspaikkana. Kohde on ollut lepakoiden jonkinasteisessa käytössä viimeiset 2–3 vuotta. Säännöllisyyttä on siis havaittavissa, mutta eri vuosien selvitysten tulokset eivät edelleenkään viittaa siihen, että autotallirakennus olisi ekologisesti erityisen merkittävä piilopaikka.

Passiiviseuranta osoitti lepakoiden lentäneen autotallirakennuksen yläpohjatilassa, mutta papanalöydöt ja muut havainnot eivät tue merkittävän piilopaikan sijaitsemista kohteessa. Rakennusta ovat todennäköisesti käyttäneet yksittäiset tai korkeintaan muutamat lepakkoyksilöt.

Lepakoiden piilopaikan tarkkaa sijaintia ja papanoiden todellista määrää olisi vielä mahdollista selvittää vesikatetta purkamalla. Työ voidaan tehdä lumettomaan aikaan, mutta kattopellit on kiinnitettävä tarkasti paikoilleen toimenpiteen jälkeen, ettei mahdollista piilopaikkaa heikennetä.

Autotallia koskevien tulosten tulkinnasta ja poikkeamisluvan tarpeesta rakennuksen purkamista varten on syytä neuvotella Uudenmaan ELY-keskuksen kanssa.

Mahdollinen purkutyö suositellaan tehtäväksi marraskuun ja maaliskuun välisenä aikana, jolloin lepakot eivät oleskele rakennuksissa.

5 LÄHTEET JA KIRJALLISUUS

Collins, J. (toim.) 2016: Bat surveys for professional ecologists: Good practice guidelines. 3rd edition. – The Bat Conservation Trust, Lontoo. 100 s.

Karlsson, R. & Vauhkonen, M. 2025: TM6 Talmankaari. Asemakaavan lepakkoselvityksen täydennys. – Ympäristösuunnittelu Enviro Oy. 20 s.

Korvenpää, T. 2022: Talmankaaren asemakaava-alue: Luontoarvojen katselmuksen täydennys ja laajennusalueen luontoselvitys. – Luonto- ja ympäristötutkimus Envibio Oy. 17 s.

Mäkelä, K. & Salo, P. 2024: Luontoselvitykset ja luontovaikutusten arviointi. Opas tekijälle, tilaajalle ja viranomaiselle. 2. korj. p. – Suomen ympäristökeskuksen raportteja 43/2023:1–374.

Sierla, L., Lammi, E., Mannila, J. & Nironen, M. 2004: Direktiivilajien huomioon ottaminen suunnittelussa. – Suomen ympäristö 742:1–113.

SLTY 2023: Lepakkokartoitusohje 2023. Suomen lepakkotieteellisen yhdistyksen suosituksia lepakkokartoitusten tekijöille, tilaajille ja kartoitustietoja käyttäville viranomaisille. – Suomen lepakkotieteellinen yhdistys ry. 63 s.